



Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Ľubica Tatranská
Mária Ďurčeková

Paličkovaná čipka pre začiatočníkov

2015

Publikácia bola vydaná a financovaná z prostriedkov ESF
v rámci národného projektu Profesijný a kariérový rast
pedagogických zamestnancov.
ITMS kód projektu 26120130002
ITMS kód projektu 26140230002

PALIČKOVANÁ ČIPKA pre začiatovníkov

Lubica TATRANSKÁ
Mária ĎURČEKOVÁ

Bratislava 2015

OBSAH

Úvod	4
1/ Paličkovaná čipka kedysi a dnes	7
2/ Typy paličkovanej čipky	8
3/ Pracovné potreby	10
4/ Prípravné práce	13
5/ Uzly	16
6/ Základné úkony – pletenec	19
7/ Začínanie čipky	22
8/ Ukončenie čipky	24
9/ Prekladané plátenko	26
10/ Hladké plátenko	29
11/ Plátenko s ažúrkou	31
12/ Plátenko s efektom	33
13/ Plátenko s rovným (pevným) okrajom	35
14/ Obtáčané plátenko (obtáčka)	37
15/ Tvarovanie plátenkového pásika v rohu	39
16/ Tvarovanie plátenkového pásika do oblúka	42
17/ Spájanie úpletov háčikom	45
18/ Rozširovanie a zužovanie úpletu	47
19/ Záverečná úprava úpletu	49
20/ Čo si treba zapamätať	51
21/ Odporúčaná literatúra	53
22/ Komentár k cvičným prácam	54
Príloha A Vzorník	56
Príloha B Cvičné práce	57
Príloha C Obrazové čipky	62

Úvod

Vzdelávací program *Tvorivá dielňa pre učiteľov výtvarnej výchovy I. – Paličkovaná čipka pre začiatočníkov* je jeden z programov, ktorý ponúka, okrem iného, možnosť aplikácie prierezovej témy regionálna kultúra a tradičná ľudová kultúra do vyučovacieho procesu v rámci ISCED 1, ISCED 2 aj ISCED 3 v predmetoch výtvarná výchova, výchova umením, umenie a kultúra, pričom priamo reflektuje edukačnú tému „podnety tradičných remesiel“ vo výtvarnej výchove a tematické okruhy kultúrna tradícia, kultúra okolo nás v predmete umenie a kultúra.

Zaradením prierezovej témy regionálna kultúra a tradičná ľudová kultúra plní Slovenská republika *Dohovor o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov*, schválený Generálnou konferenciou UNESCO. Cieľom zaradenia prierezovej témy do vyučovania je tiež „vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, ľudového umenia a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov“. Problematika úzko súvisí s ďalšou prierezovou témou – multikultúrnou výchovou – vo svojom obsahu sa zaoberá živým a hodnotným hmotným kultúrnym dedičstvom Slovenskej republiky.

Čipkárstvo ako jedna z najnáročnejších textilných techník patrí medzi najpozoruhodnejšie prejavy slovenského ľudového umenia. Je to kultúrnohistorický jav s bohatými dejinami a veľkým významom. Splietanie nití pomocou paličiek – technika pôvodne mestského prostredia – zapustilo na našom území hlboké korene. Množstvo čipiek rozmanitých druhov, motívov, farieb, ale aj široké uplatnenie v odevy, v bytových textíliách sú prejavom veľkej tvorivosti slovenských žien v minulosti. Dnes je táto časť pokladu ľudového umenia málo známa.

Pri pohľade do histórie čipky dalo by sa predpokladať, že čas jej existencie je naplnený. Minulosťou sú prepychové renesančné odevné doplnky, do našich domácností prenikli ľahko udržiavateľné polyesterové obrusy, jednoduché „anglické“ prestierania, z mnohých okien zmizli záclony, zo skriň ozdobné „štráfiky“, z vitrín dečky.

A napriek všetkému sa čipka, najmä paličkovaná, dožíva v posledných desaťročiach svojej renesancie, a to dokonca i v regiónoch, kde nemá historické korene. U niektorých čipkárok je to isto prostriedok a spôsob vyjadrenia výtvarného zámeru. Ich diela sú umeleckými originálmi, v ktorých sa odrážajú emócie, fantázia, tvorivosť, ale i manuálna zručnosť. Mnohé pracujú s drôtom, plechom, drevom, kameňom, minerálmi a hľadajú nové cesty modernej čipky. Výsledným tvarom sú veľké plošné a priestorové artefakty, ale aj intímne denníky, osobné výpovede či doplnky sviatočných a večerných rób, strieborná bižutéria a šperky.

Inú skupinu tvoria čipkárky, pre ktoré je paličkovanie útekom od všedných starostí. Je to hobby, je to radosť z vlastnej tvorivej činnosti. Je to optimizmus načerpaný zo stretnutí so spriaznenými dušami v čipkárskych kluboch, na festivaloch a predajných trhoch. Keď sa čipkárka na verejnosti prezentuje svojou prácou, pred sebou má valec a v rukách kopu paličiek, diváci nevieracky krútia hlavami. Padajú otázky typu – ako viete, ktorou paličkou máte pracovať, ako sa vyznáte v tých čiarami, ako to, že to drží spolu a nerozpadne sa... A napokon – ja by som to určite nedokázala.

Publikácia, ktorú držíte v ruke, má ambíciu ukázať, že základy paličkovania zvládnu i deti. Je určená tým, ktorí sa rozhodli vo svojej výchovno-vzdelávacej práci, príp. v mimoškolskej činnosti a v krúžkoch viesť deti/žiacov k tejto záľube. Môžu sa vyskytnúť problémy s materiálnym zabezpečením. Najmä paličky je niekedy ťažké zohnať a sú pomerne drahé. Ale ani to nemusí byť prekážka, jednoduché paličky sa dajú vyrobiť z hrubšieho prútika a tu určite pomôžu šikovní rodičia. Na začiatku postačí 5 – 7 párov paličiek pre jedno dieťa.

Paličkovanie ako remeselnícko-výtvarná činnosť môže spĺňať niektoré výchovnovzdelávacie ciele – u mladších žiakov predovšetkým afektívne a psychomotorické. V prvom rade pôjde o rozvoj manuálnych zručností. Aj keď

sa základný „krok“ robí štyrmi paličkami, potrebujeme všetkých desať prstov. Pritom je nutné nacvičiť koordináciu oboch rúk, získať zručnosť v točení, prekladaní, križení. Tým rozvíjame aj logické myslenie a reč.

Je dokázané, že paličkovanie môže poslúžiť aj ako výtvarná ergoterapia. Svoje skúsenosti v tejto oblasti zverejnili Veronika Géciová a Marta Švarcbacherová v publikácii *Paličkujeme s radosťou s postihnutými deťmi*.

Zhotovenie jednoduchkej čipky si vyžaduje čas. Stretávame sa s tým, že deti chcú okamžite vidieť hotový produkt svojej práce, ale pri čipke to nie je možné. Tu treba trpezlivo posediť nad valcom. Ak sa nám podarí prebudiť záujem detí, podarí sa nám posilniť ich vôľové vlastnosti a snahu dokončiť prácu. Nezabúdame preto na vhodnú motiváciu, netrápime deti zhotovovaním dlhých vzorníkov, ale vyberáme motívy, ktoré možno dokončiť za kratší čas a dajú sa vhodne využiť ako ozdoba na šaty, prívesok, prípadne ako darček pre najbližších. Keď deti/žiaci získajú základné zručnosti v práci s paličkami, vedíme ich k rozvoju tvorivosti, motivujeme ich k vytvoreniu vlastného návrhu s využitím jednoduchého pásika. Dovoľíme im pracovať s farebnými nitkami (napríklad perlovkami), ale usmerňujeme ich vo výbere (na začiatku používame maximálne tri farby). Rozvíjame ich estetické cítenie a zmysel pre harmóniu farieb.

V závere treba ešte pripomenúť, že najmä na miestach, kde je paličkovaná čipka dodnes živá, prebúdza sa u detí záujem o kultúrne tradície vlastného regiónu a pocit hrdosti pri pohľade na dedičstvo, ktoré nám zanechali tvorivé ruky našich prababiek.

Veríme, že publikácia splní svoj cieľ a získa jednak pedagógov a potom aj deti/žiacov pre túto náročnú, ale krásnu činnosť.

Prajeme veľa úspechov!

Autorky

1/ Paličkováaná čipka kedysi a dnes

Paličkováaná čipka má za sebou veľmi dlhú historickú minulosť. Jej krásu môžeme obdivovať na obrazoch starých majstrov, pretože často tvorila súčasť dámskeho i pánskeho odevu bohatej šľachty.

Táto nádherná čipka sa udomácnila aj na území Slovenska. V minulosti sa používala ako ozdoba kroja, v mestskom prostredí na zdobenie úžitkových predmetov a na sakrálné účely. V polovici minulého storočia poklesol záujem o ručne zhotovovanú čipku, v niektorých oblastiach čipkárstvo celkom zaniklo. V posledných rokoch sa však paličkováaná čipka dočkala uznania, na celom území našej vlasti vznikli čipkárske krúžky a kluby, konajú sa prehliadky a festivaly (u nás napr. v Prešove, v Novej Dubnici, v Čechách vo Vamberku). Čipka je aj predmetom štúdia (J. Zajonc), o zachovanie a rozvoj regionálnych tradícií sa stará ÚEUV.

V modernej podobe sa paličkováaná čipka dostala na úroveň umeleckého diela, o čo sa u nás ako prvá pričinila národná umelkyňa **Elena Holéczyová** (1906 – 1983).

Súčasná čipka nadväzuje na klasické dedičstvo, ale hľadá i nové cesty. Vidíme to aj v tvorbe dvoch prešovských výtvarníčok. Akademická maliarka **Anna Hausová** (1956) sa realizovala hlavne v interiérovej tvorbe, napríklad pôsobivou priestorovou dekoráciou „Strom“ ozvláštnila sobášnu sieň v Sabinove (1988). **Jana Frajkorová** (1964) sa venuje odevnej tvorbe (golieri, módne doplnky, šperky), ale experimentuje i s rôznymi materiálmi (drôt, plech, drevo, kameň) v kombinácii s čipkou. Vydáva tiež špecializovaný časopis *Čipka*. Na výstavách a festivaloch však obdivujeme práce aj iných výtvarníčok, ktoré svoje predstavy stvárnňujú touto technikou.

2/ Typy paličkovanej čipky

Paličkované čipky môžeme rozdeliť podľa niekoľkých hľadísk:

- a) Podľa spôsobu zhotovenia – čipky mnohopárové a pásikové (vzor tvorí rôzne tvarovaný pásik). S mnohopárovou čipkou sa stretávame skôr v západnej Európe, pásiková je typická pre jednotlivé oblasti Ruska. Niektoré čipky (napríklad obrázky) robíme po častiach, hovoríme o tzv. *strihanej* či *obrázkovej* čipke.
- b) Podľa určenia – čipky roľnícke (používané ako súčasť ľudového odievania) a banícke („panské“), určené na predaj väčšinou pre mestské obyvateľstvo.
- c) Podľa regiónov – čipky na západoslovenské (piešťanské, seredské, hľbocké ap.), stredoslovenské (starohorské, špaňodolinské, novohradské ap.) a na východoslovenské. Tu sa paličkovalo v oblasti Gemera, Spiša (Levoča) a Šariša (okolie Bardejova, Sabinova a v Prešove na Soľnej Bani – chybne sa uvádza Solivar).
- d) Novšie delenie zohľadňuje najmä funkciu čipky.

Dlhú tradíciu má odevná čipka (slávnostné dámske šaty, vesty, goliere, kravaty, klobúky, bižutéria a pod.). Interiérová čipka sa objavuje jednak ako súčasť prestierania (okolky, vložky, celočipkové obrusy a dečky), no v súčasnosti sú obľúbené rôzne obrázky, vianočné a veľkonočné ozdoby a pod. Väčšie autor-ské kompozície nachádzame najmä v čipkárskych regiónoch, kde dotvárajú atmosféru spoločenských priestorov.

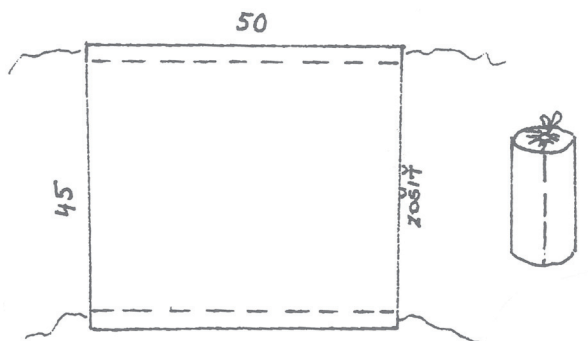
Podľa tradície rozvoj čipkárstva na Soľnej Bani (dnes súčasť Prešova) súvisí s banským nešťastím v roku 1752, keď voda zaplavila bane a niekoľko rodín prišlo o svojich živiteľov. Mária Terézia pozvala čipkárky zo zahraničia, od ktorých sa ženy naučili pliesť jemné biele banícke čipky na predaj. Staršieho dáta sú soľnobanské čipky roľníckeho typu, sú farebné (vynikajú najmä líst-
točky a ploštičky) a pletli sa pre široké okolie zväčša ako čepcové čipky.

Dnes tradíciu tejto čipky pomáha rozvíjať Solnobanský čipkársky cech a najmä jeho vedúca **Barbora Šimková** (1942), ktorá sa so svojimi dvoma dcérami Janou Frajkorovou a Danou Beťkovou zaslúžila o to, že sa náš regionálny poklad zachová pre budúce generácie.

3/ Pracovné potreby

Paličky – bývajú 10 – 15 cm dlhé, vyrobené často z ovocných drevín. Je to vlastne cievka na navinutie nite a rukoväť, za ktorú paličku držíme. I keď sú základné časti pre všetky paličky spoločné (hlavička, krk, bruško), tvarovo sú veľmi rozmanité. Odlišnosti sú dané typom čipky, regiónom i rezbárom, ktorý ich vysústružil. V Čechách sú obľúbené paličky s pláštikom, ktorý chráni niť pred ušpinením. Na začiatok budeme potrebovať aspoň 20 paličiek s menšou hlavičkou a zahroteným stredne hrubým bruškom. Tenké ľahké paličky „vyskakujú“ z rúk (používajú sa pri tylových čipkách).

Valec – musí byť dostatočne veľký (dĺžka najmenej 30 – 40 cm, priemer 15 – 20 cm), primerane ťažký (asi 1,5 kg). Môžeme si ho vyrobiť sami. Z hustej pevnej látky vystrihneme obdĺžnik s rozmermi 40 x 50 cm. Na dlhších stranách spravíme tunely, do ktorých navlečíeme pevné šnúrky. Kratšie strany zošijeme. Spodnú časť valca stiahneme, vložíme kruh z tvrdého papiera (priemer 15 cm) a postupne plníme pilinami alebo jemnými stružlinami. Každú vrstvu dôkladne utlačíme.



Obr. 1 Výroba valca

Uzavrieme rovnakým papierovým kolieskom, otvor stiahneme šnúrkou. Po čase bude potrebné valec doplniť (piliny sa zvyknú „uležať“). Niekedy sa do stredu vkladá záťaž (napríklad kus kovovej rúry). Na valec si ušijeme poťah najlepšie jednofarebný, ktorý môžeme ľahko vyprať. Niektoré regionálne čipky si vyžadujú špeciálne valce, veľmi rôznorodé sú aj podušky zahraničných čipkárokov. Soľnobanský „vankúš“ sa plní do silonovej pančuchy, preto je bruchatejší, dobre sedí v okrúhlom podstavci (sito).

Podstavec – zabezpečí, aby sa valec nekotúľal. Môže to byť sito, košík, škatuľa alebo špeciálne vyrobený drevený stojan. Musí sa v ňom dať valec „polohovať“, teda otáčať a nakláňať podľa smeru práce. Podstavcov je veľa druhov, sami zistíme, ktorý nám bude najviac vyhovovať.

Priadza – používame najmä bavlnené nite rôznej kvality a farby (perlovka, obuvnícka niť, kordonet č. 60 a 80, cverna, šijací hodváb, mulinka), ale aj nite ľanové, pozlátené, kovové a pod. V modernej čipke často vidíme využitie netradičných materiálov (vlna, stužky, šnúry, koža, kov, drôt, gympa a pod.). Všetko záleží na tom, čo paličkujeme.

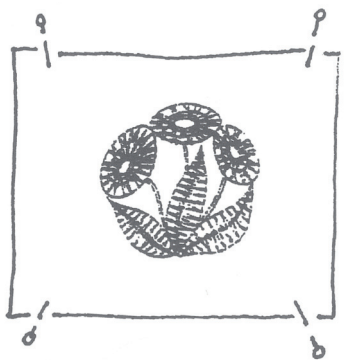
Špendlíky – vhodné sú najmä oceľové nehrdzavejúce s menšími hlavičkami. Poslúžia aj obyčajné kancelárske, nesmú však byť krivé alebo hrdzavé. Po hrubších špendlíkoch zostanú v práci okrúhle dierocky. Zídu sa i 2 – 3 väčšie čalúnnické špendlíky.

Ostatné pomôcky – potrebujeme aspoň 2 kvalitné háčiky rôznej hrúbky (osvedčené japonské s pozlátenou špičkou) – jeden s priemerom 0,7 mm (č. 18), nožnice s ostrými hrotmi, plochý štetec na tuženie (strúhadlom na jeho opačnom konci vytvoríme hrot na urovnávanie úpletu), využijeme aj vyťahovák špendlíkov, magnet a iné pomôcky.

Tužidlo – soľnobanské čipky boli paličkované tak, aby ich nebolo treba škrobiť. Niektoré naše práce však budeme tužiť, aby si zachovali tvar. Používame hustejší tekutý škrob, vodou rozriedené disperzné lepidlo v pomere 1 : 1 až 1 : 5

alebo v perchlóretyléne rozpustený polystyrén. Prebytočné tužidlo odsajeme servítkou, aby sa nám v úplete nevytvorili „skielka“. Drobné výtvary môžeme spevniť lakom na vlasy (osvedčený s vôňou lipy).

Vzor (predloha, nákres, „furma“) – je v súčasnosti kópia na kancelárskom papieri. Kedysi sa paličkovalo podľa foriem vydierkovaných na tvrdom kartóne, niektoré sa zachovali podnes. Vzor si môžeme kúpiť alebo nakresliť sami. Podložíme ho tvrdším papierom (výkres, papierové obaly, škatule a podobne) a prekryjeme fóliou (papier na pečenie, pauzovací papier, prípadne priesvitná lepiaca páska), aby sme uchránili lícnu stranu čipky od stôp tužky alebo tlačce. Lesklé fólie najmä pri umelom osvetlení oslepujú. Vzor k valcu pripneme tak, že hrotom naberieme kúsok potahu a špendlík pichneme šikmo, ináč by nám tvrdšia podložka od valca odstávala.



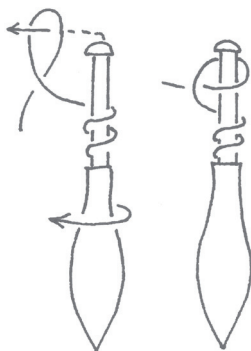
Obr. 2 Upevnenie predlohy na valec

Mali by sme vedieť, že práce upaličkové podľa cudzích vzorov nepredávame, pretože by sme tým porušili autorské práva.

4| Přípravné práce – navíjanie paličky

V prvom rade treba upozorniť, že soľnobanské paličkárky natáčajú nite opačne, ako uvádza literatúra a ako je to bežné v iných regiónoch. Je to vec zvyku, dôležité je, aby boli všetky paličky natočené **rovnakým** smerom.

- a) Paličku držíme v pravej ruke, koniec nite pridržíme ukazovákom zospodu krčka a párkrát ju ovinieme smerom nahor. Potom paličku prstami otáčame smerom doľava (k sebe) a ľavou rukou usmerňujeme **navíjanie nite** k hlavičke a späť. Pritom aspoň 1 cm pod hlavičkou necháme voľný priestor na uviazanie slučky. Tento postup je síce pomalý, ale zabezpečuje rovnomerné navinutie. Ak je priadza navinutá hrboľato, niť sa pri práci zadrháva alebo sa palička sama uvoľňuje „skokmi“.
- b) Priadzu na paličke zaistíme **slučkou**. Niť pridržíme v dlani malíčkom a prstenníkom ľavej ruky, potom ju vedieme ponad prostredník a ukazovák a zhora ju prichytíme palcom. Pritiahnutím prstov smerom k sebe sa nám vytvorí slučka (ako píšeme „e“), ktorú nasadíme na paličku.



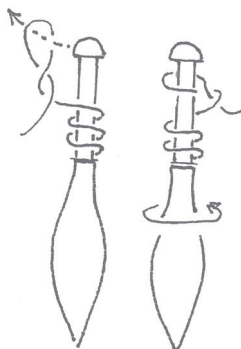
Obr. 3 Jednoduchá poistná slučka

Slučku umiestnime tesne pod hlavičku, aby sa niť pri práci ľahko uvoľňovala. Keď sa nite príliš šmýkajú, pred nasadením slučky niť okolo paličky prehodíme ešte raz.



Obr. 4 Dvojité poistné slučky

Ak sa rozhodneme natáčať nite na paličky opačne, slučku uviažeme podľa obrázka č. 5.



Obr. 5 Poistná slučka pri opačnom navíjaní

Rovnaké množstvo priadze odvinie z kľbka a natočíme na druhú paličku, pretože s paličkami sa pracuje v páre.

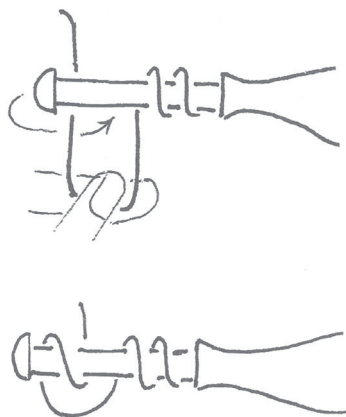
Na paličky navinieme primerané množstvo priadze, aby sme nemuseli niť počas práce nadväzovať. Oveľa viac priadze potrebujeme natočiť na vodiace páry a na paličkovanie lístočkov. Niekedy sa však nadväzovaniu nevyhneme, vtedy uzol umiestnime v dolnej časti krčka, aby pri práci nezavadzal.

Občas sa stane, že potrebujeme upaličkovať iba malý úsek a nechceme zbytočne plytvať niťou. Ak je však na paličke veľmi málo priadze, niť sa ľahko uvoľňuje a paličky neustále klesajú. Pomôžeme si tým, že nový kúsok priviažeme k nitiam, ktoré nám na paličkách ostali z predchádzajúcej práce.

Rovnako postupujeme aj v prípade, keď do čipky zapletáme veľmi šmyklavé efektne priadze. Na prázdnej paličke nedržia.

Paličky v pároch umiestnime podľa vzoru na špendlíky tak, aby všetky viseli na rovnako dlhých nitiach (15 – 20 cm). Niť podľa potreby predlžujeme pootočením paličky doprava. Ak sa palička sama spustí, ukazovákom ľavej ruky trochu uvoľníme slučku a paličkou otáčame ako pri navíjaní.

Často sa stáva, že sa slučka počas práce zasekne a musíme ju uviazať nanovo. Ľavou rukou pridržíme niť a paličku vsunieme do otvoru zospodu.



Obr. 6 Oprava poistnej slučky

5| Uzly

I napriek snahe, aby bolo v práci čo najmenej uzlov, vyhnúť sa im nemožno. Uzly umiestňujeme tak, aby ostali na vrchu, čiže na rubovej strane práce (líce je otočené dole) a nachádzali sa v hustejšej časti čipky. V praxi používame dva typy uzlov – nadväzujúce a ukončujúce. Pre uzly a, b, c si pripravíme priadzu v dvoch farbách, aby sme videli, ako sa nite navzájom prepletú.

a) Tkáčsky uzol – slúži na nadviazanie priadze. Do oboch rúk vezmeme konce nití a preložíme ich krížom tak, aby pravá niť, ktorou budeme viazať uzol (môže byť odlišená farebne), bola pod ľavou. Prekríženie dáme na prostredník ľavej ruky a prichytíme ho palcom (obr. 7).



Obr. 7 – 9 Viazanie tkáčskeho uzla

Trčia nám dva končeky asi 3 – 4 cm dlhé. Pravou niťou spravíme slučku okolo palca ľavej ruky a vyvedieme ju medzi končekmi nití smerom k sebe. Slučku z palca zosunieme dozadu a prevlečíme cez ňu **pravý** konček (obr. 8). Oba konce chytíme jednou rukou a druhou dobre zatiahneme niť, ktorou sme viazali uzol (obr. 9).

Uzol podľa popisu vyzerá zložito, ale dá sa ľahko nacvičiť. Je veľmi bezpečný a málo nápadný.

b) Jednoduchší tkáčsky uzol – využívame najmä v prípade, keď sa nám niť roztrhne počas práce a z úpletu visí len malý kúsok. Na novej niti urobíme háčikom alebo ukazovákom malú slučku, odtrhnutý koniec do nej vsunieme a silne potiahneme. Musíme počuť jemné puknutie, ako sa uzol uzavrel.



Obr. 10 Jednoduchší tkáčsky uzol

c) Plochý uzol – používa sa veľmi často, preto si ho treba dobre nacvičiť. Je to vlastne obyčajný dvojité uzol, len druhé viazanie spravíme zrkadlovo.



Obr. 11 Plochý uzol

Tento uzol môžeme použiť na nadviazanie nití v prípade, že nám uzlík, ktorý už na priadzi máme, prichádza na veľmi nevhodné miesto. Priadzu v mieste pôvodného uzlíka prestrihujeme. Na konci novej nitky urobíme slučku, ktorú prevesíme na pomocný špendlík hore nad miestom uzlenia. Novú niť zaradíme do úpletu, ale konce zviažeme plochým uzlom a odstrihujeme až po dôkladnom zapracovaní. Plochý uzol používame aj v iných situáciách, napr. pri zužovaní úpletu a vypúšťaní párov a pod.

d) Slučkovacie uzly – s týmto typom uzlov sa stretávame v mnohých ručných prácach a remeselných činnostiach (macramé, frivolitky, výšivky). Sú súčasťou techniky alebo sa používajú na ukončenie a zapracovanie okrajov. Je to vlastne sústava slučiek, ktoré vytvárame okolo napätej osnovy.

Pri paličkovaní väčšinou postupujeme sprava doľava, slučky môžeme viazať dvoma spôsobmi (obr. 12):

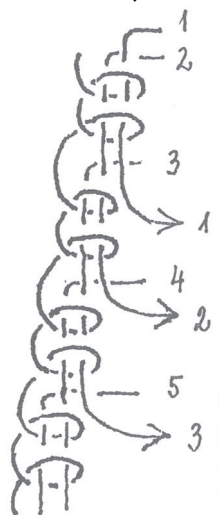
1. Vodorovnú niť držíme v ľavej ruke, slučkovacia niť je **pod** ňou. Uzol vytvoríme tak, že paličku vedieme hore, dozadu a do slučky ju vsunieme zvrchu. Niť po uviazaní slučky smeruje nadol, ale paličku môžeme vyložiť na valec. Niekedy uzol využívame na vytvorenie ozdobných strapcov.
2. Slučkovaciu niť máme **vpredú**, prstom ľavej ruky ju prichytíme a vytvoríme si priestor medzi oboma niťami. Paličku vedieme dozadu za vodiacu niť a do otvoru ju vsunieme zospodu, niť smeruje nahor. Uzol sa používa pomerne často na jednoduché rovné ukončenie čipky. Dávame pozor, aby sa uzly ukladali tesne vedľa seba.

Vodiacu niť, poistenú na začiatku riadka špendlíkom, držíme napätú. Slučkujeme okolo celého vodiaceho páru, ale po niekoľkých slučkách môžeme jednu paličku z neho odložiť. Paličky vykladáme hore na valec. Nite odstrihneme tesne za uzlíkmi, najlepšie každú zvlášť.

Ak chceme mať ideálne rovný koniec, medzi jednotlivé páry najmä v redšom úplete zapichneme špendlíky, príp. uviažeme uzlov viac. Slučkovacie uzly je možné robiť aj zľava doprava, príp. zhora nadol (obr. 13), konce nití však musia smerovať nad hotový úplet. Čipku môžeme ukončiť aj iným spôsobom, ale väčšinou používame tie isté základné uzly. Popis nájdeme v odbornej literatúre.



Obr. 12 Slučkovacie uzly

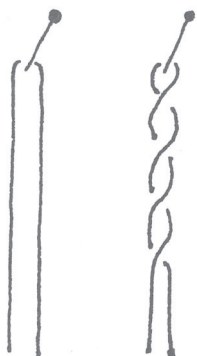


Obr. 13 Zvislé slučkovanie s postupným vypúšťaním nití

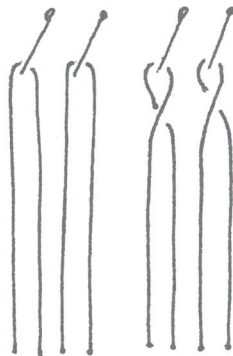
6| Základné úkony – pletenec, vrkôčik

Základom paličkovania sú dva úkony, ktoré sa musíme dokonale naučiť:

1. Prekladanie („T“ – točenie, twist, drehen). Na špendlík zavesíme jeden pár paličiek. Obe paličky vezmeme do jednej ruky a prstami ich navzájom preložíme smerom doľava (pretočíme pravú **ponad** ľavú). Opakovaním vzniká krútený pár, v literatúre uvádzaný ako jednopárový **pletenec** (obr. 14). Skúsime točiť pravou i ľavou rukou, ale vždy tým istým smerom.



Obr. 14 Prekladanie – jednopárový pletenec

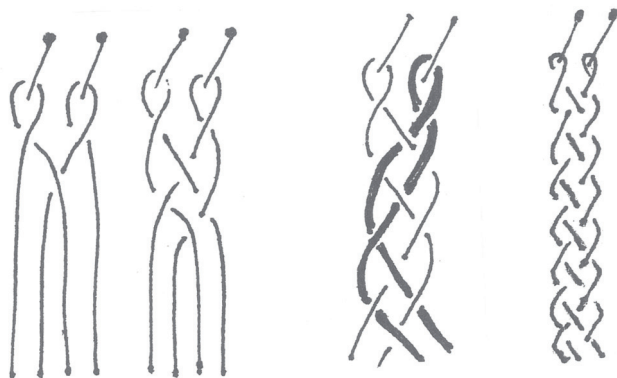


Obr. 15 Prekladanie (točenie)

Na dvojárový pletenec potrebujeme dva páry paličiek. Vyberieme si hrubšiu priadzu v dvoch farbách a zavesíme na jeden špendlík. Do každej ruky vezmeme po jednom páre a oba páry súčasne preložíme (točíme) – spravíme úkon č. 1 (obr. 15).

2. Kríženie („K“ crossing, kreuzen) urobíme tak, že dve paličky, ktoré sa nám dostali do stredu, prekrížime – pravú podložíme **popod** ľavú a v rukách ich

navzájom vymeníme. **Spevníme** tým, že páry rozťahujeme do strán. Viacnásobným opakovaním oboch úkonov vzniká **dvojpárový pletenec** – vrkôčik (obr. 16).



Obr. 16 Kríženie, dvojpárový pletenec

Dvojpárový pletenec sa v čipke vyskytuje pomerne často, býva ozdobený malou slučkou – pikotkou.

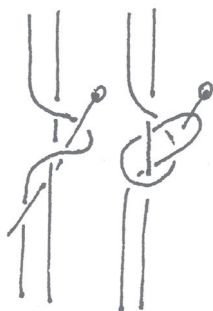
- a) Jednoduchú **pikotku** urobíme tak, že hrotom špendlíka vytvoríme na jednej niti slučku. Špendlík zapichneme a niť hneď zapracujeme do pletenca (obr. 17).



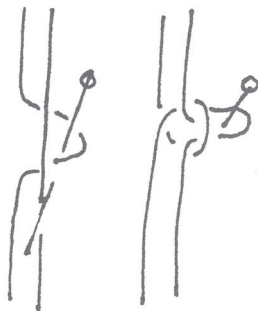
Obr. 17 Jednoduchá pikotka

- b) Častejšie používame pikotku **viazanú**. Môžeme ju robiť dvoma spôsobmi (obr. 18 a 19). Naučíme sa ten bežnejší:

Oba páry držíme v ľavej ruke, v pravej máme špendlík. Vnútornú niť z páru, na ktorom robíme pikotku, špendlíkom pretiahneme do strany ponad vonkajšiu a do takto vzniknutého otvoru hrotom špendlíka vtiahneme koniec tej **istej** nite. Špendlík s vytiahnutou niťou zapichneme a nite utiahneme (obr. 18). Obdobným spôsobom robíme pikotku aj po ľavej strane pletenca.

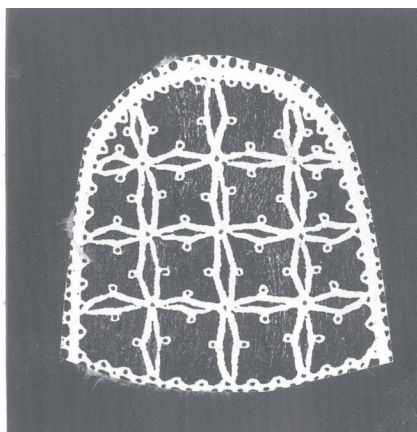
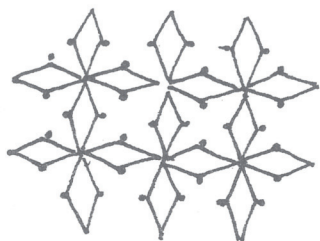


Obr. 18 Viazaná pikotka z jednej nite



Obr. 19 Viazaná pikotka z dvoch nití

Pletenec s pikotkami často vyplňa stred soľnobanských dečiek, má podobu lístkov alebo kvietkov a tunajšie čipkárky ju nazývajú „klauserina“ (obr. 20). Pletencovú výplň môžeme robiť súčasne s čipkou (vodiacim a krajným párom) alebo ju vypletieme dodatočne.



Obr. 20 Pletencová výplň

7| Začínanie čipky

Väčšina čipiek vzniká prepletaním zvislých **osnovných** nití a dvoch vodorovných (pracovných) nití **vodiaceho páru**. Nite vešieme podľa toho, ako to predpisuje vzor (1 čiara znamená jeden pár). Na jeden špendlík môžeme zaviesť jeden, ale i viac párov. Vodiaci pár vešieme na krajný špendlík obyčajne spolu so zvislým párom.

Začínanie s **očkami** používame najmä na začiatku výučby na lepšie pochopenie princípu paličkovania a funkcie osnovných nití a vodiaceho páru. V bežnej praxi sa neodporúča.

Rovný začiatok („na hladko“) má mnohé výhody, navyše nám uľahčí spájanie začiatku a konca pásika v kruhových dečkách.

Špendlíky umiestnime do vodorovnej línie. Vodiaci pár so zvislým párom zaviesime vľavo na prvý špendlík. Prepletieme (krížime, točíme, krížime) a krajný pár odložíme. Ak to vzor dovolí, pred každým ďalším spletaním vodiaci pár preložíme (točíme), čím si vytvoríme pevnejší a úhľadnejší začiatok. Pri paličkovaní druhého riadka vždy pred zapletením špendlík vytiahneme a prepichnete ho na to isté miesto, ale **pod** hotový prvý riadok (obr. 21).



Obr. 21

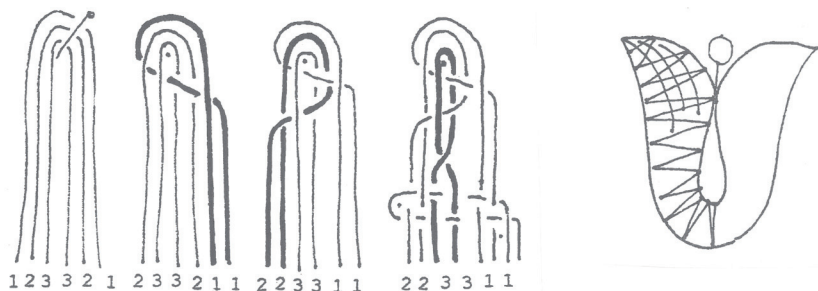
Páry môžeme zavesiť aj na pomocné špendlíky 1 cm nad prácu a postupne ich spúšťať na základné špendlíky, ktoré zapichujeme do **stred**u plátnovej väzby. Iný spôsob zvolíme, ak potrebujeme mať rovný začiatok v oblúčku bez stopy po okrajových špendlíkoch. Ponad špendlíky položíme paralelne dva páry, ktoré prepletieme so zvislými osnovnými pármami (pred každým zápletom pár točíme). Dva konce na jednej strane budú tvoriť vodiaci pár, dva konce na druhej strane budú posledným krajným osnovným párom (obr. 22).



Obr. 22 Rovný začiatok v oblúku

Začiatok v **špičke** – je potrebný pri paličkovaní hviezdíc, listov a pod. Naraz na špendlík zavesíme 3 – 4 páry, ktoré spojíme hviezdčikou, aby sa hrot nerozpadol (obr. 23). Prvý riadok prejdeme plátenkom, ostatné páry pridávame postupne podľa vzoru alebo podľa vlastného uváženia (obr. 44).

V špičke môžeme začínať aj tak, že všetky páry zviažeme jedným párom, ktorý potom zaradíme ako prostredný. Vodiaci pár zavesíme podľa toho, ako to ukazuje predloha.



Obr. 23 Začínanie v špičke – hviezdčika

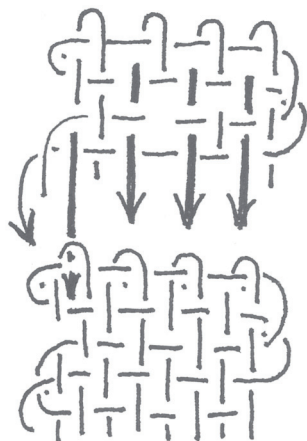
8| Ukončenie čipky

Rovné ukončenie čipky môžeme urobiť viacerými spôsobmi. Najčastejšie uzatvárame sprava doľava slučkovacím uzlom, ako sme to vysvetlili vyššie. Slučkovanie v riadku urobíme tak, že po poslednom uzlení okraj poistíme špendlíkom a okolo napnutého vodiaceho páru každou zvislou niťou viažeme po dva slučkovacie uzly. Paličky vykladáme hore na valec. Na konci vodiaci pár háčikom vtiahneme do úpletu a všetky nitky jednotlivo opatrne odstrihneme.

Pekný vzhľad dosiahneme, ak v poslednom riadku vodiaci pár pred každým zapletením preložíme (točíme), medzi nite jednotlivých párov zapichneme špendlíky a otočíme sa okolo nich do protismeru (musíme otočiť aj valec). Po rube upalíčkujeme ešte 1 – 2 riadky. Potom okraje háčikom prichytíme a úplet uzavrieme slučkovaním (Malátová). Iné spôsoby ukončenia, napr. slučkovanie pomocou tenkej nite, ukončenie pletencom (vrkôčikom, retiazkou) nájdeme v odbornej literatúre.

Pri kruhovej dečke alebo okolkú sa vraciame k začiatku, kde musíme úplety **spojiť**. Začíname zvislými pármí, vodiaci pripojíme nakoniec. Z úpletu vytiahneme špendlík, **ľavú** niť príslušného páru odstrihneme v dĺžke asi 15 cm a pomocou háčika ju vytiahnem cez dierku po špendlíku von. Postupne spojíme všetky páry a zakončíme plochým uzlom alebo slučkovaním (obr. 24).

Zakončenie v **špičke** robíme tak, že jednotlivé páry z úpletu postupne vynechávame (uberáme). Posledné dva páry otočíme okolo špendlíka do protismeru, upletieme krátky pletenec, ktorý háčikom prichytíme k úpletu. Ubraté páry zaslučkujeme alebo zaviažeme plochým uzlom a odstrihneme.



Obr. 24 Spájanie konca so začiatkom v kruhovej čipke

9| Prekladané (pretáčané) plátenko – prekladaná, dierková väzba

Prekladané plátenko sa ako samostatná čipka bežne málo vyskytuje, ale uvedená väzba je súčasťou ažúrok, dierok, výplní a pod. Je pomerne jednoduchá, používame v nej úkony, ktoré sme sa naučili pri dvoj párovom pletení.

Na začiatok treba zdôrazniť, že niektoré naše vzory sú paličkované riedko, aby sme videli ukladanie nití. Počet párov závisí od hrúbky priadze, od druhu väzby a funkcie čipky.

Pripravíme si 5 párov paličiek, na jeden pár (bude vodiaci) navinieme viac priadze inej farby, aby sme sa pri pletení ľahšie orientovali.

Do predlohy č. 1 na 4 špendlíky zavesíme osnovné páry. Kvôli názornosti farebný vodiaci pár zavesíme na osobitný špendlík, ktorý zapichneme tesne vedľa prvého špendlíka vľavo. V praxi vodiaci pár zvykneme dávať na prvý alebo posledný špendlík (ako to určí vzor) spolu s krajným osnovným párom.

Budeme paličkovať zľava doprava spôsobom T–K–T–K:

T/ Do ľavej ruky vezmeme dve paličky vodiaceho páru a do pravej ruky dve paličky prvého krajného osnovného páru. Nite vyrovnáme a paličky ponad seba súčasne v oboch rukách **preložíme** (pretočíme) sprava doľava (4. paličku **ponad** 3. a 2. ponad 1.).

K/ Paličky, ktoré sa nám dostali do stredu, **prekrížime** tak, že si v rukách navzájom vymenia miesta (pravá **popod** ľavú).

T/ Paličky v rukách súčasne preložíme (pretočíme).

K/ Paličky prekrížime a všetko dobre **utiahneme**. Ak sme sa nepomýlili, v ľavej ruke máme „odrobený“ osnovný pár č. 1 a v pravej ruke vodiaci pár – páry si vymenili miesta.

Tieto štyri kroky tvoria záplet, v literatúre uvádzaný ako „**dierka**“, dierková väzba (Géciová).

Ak chceme paličkovať ďalej, musíme „odrobený“ osnovný pár odložiť (môžeme ho vyvesiť na pomocný špendlík vľavo, aby nám nezavadzal). Vodiaci pár preložíme do ľavej ruky, do pravej vezmeme nasledujúci osnovný pár a všetky úkony (T–K–T–K) opakujeme, až kým neprepletieme aj pravý krajný pár, pričom pred aj po každom záplete paličky dobre **zatiehneme**.

Na konci riadka do určeného miesta pod miernym uhlom zapichneme špendlík, vodiacim párom, ktorý máme v pravej ruke, špendlík obídeme, tie isté páry znova prepletieme celým zápletom (T–K–T–K) a opäť dobre utiahneme. Týmto úkonom sme upevnili úplet a okolo špendlíka sme vodiacou nitou vyplietli malý oblúčik – hovoríme, že paličkujeme „na očka“ (obr. 25). Ak chceme mať tieto očka väčšie, aby tvorili ozdobu (pikotku) alebo aby sme si uľahčili spájanie úpletu háčikom, môžeme **vodiaci pár** okolo špendlíka preložiť (točiť) dva – i viackrát.



Obr. 25 Prekladané (pretáčané) plátenko

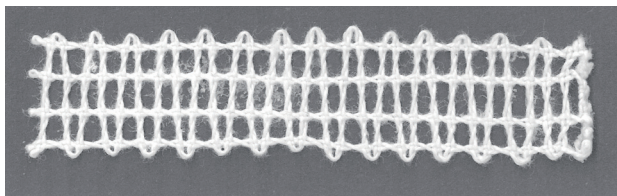
Druhý riadok paličkujeme sprava doľava, opakujeme úkony v tom istom poradí, len vodiaci pár budeme brať do pravej ruky. Prekladať (točiť) a krížiť budeme **rovnakým** spôsobom (sprava doľava), nezáleží na tom, či paličkujeme tam alebo späť. (Paličky budú opäť putovať „vrchom, spodom, vrchom, spodom“).

Špendlíky spočiatku zapichneme len do polovice, až neskôr ich dotlačíme po hlavičku, aby nám pri práci nezavadzali. Krajné špendlíky picháme pod miernym uhlom proti ťahu nite, ináč nám úplet nebude ležať a okraje budú krivé.

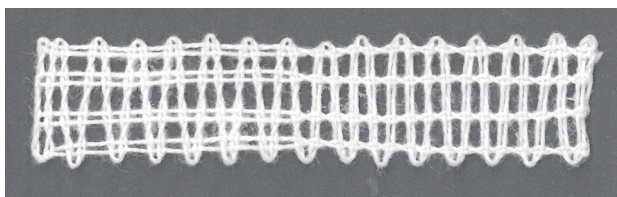
Paličky odkladáme vedľa seba ako nasledujú, aby sme páry nemuseli zakaždým hľadať. Môžeme si pomôcť pomocnými špendlíkmi, na ktoré páry vyvesíme. Šikovné paličkárky držia často viac paličiek v rukách, čím si prácu urýchlia.

Pásik zakončíme slučkovaním a skontrolujeme, či sa línie v čipke kryjú s čiarami v predlohe. Opatrne vyrovnáme tupým hrotom a zľahka natužíme.

Svoj názov dostala uvedená väzba od toho, že všetky nite sú najprv **prekladané** (pretáčané), čím úplet získal charakter sieťky či mriežky (obr. 26). Páry môžeme podľa potreby prekladať (točiť) aj viackrát. Iný vzhľad úpletu dostaneme, ak budeme točiť len vodiaci pár a osnovné nie, alebo opačne – len osnovné páry a vodiaci nie, ako to vidno na ukážke (obr. 27).



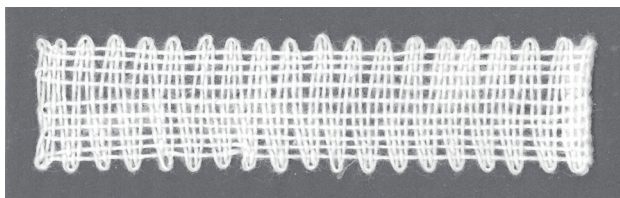
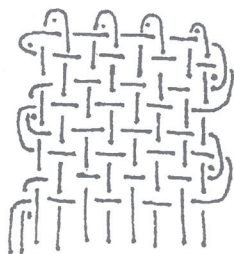
Obr. 26 Prekladanie vodiaceho aj osnovných párov



Obr. 27 Rozdiel v úplete pri prekladaní iných párov

10| Hladké plátenko – plátenková, plátnová väzba

Plátenková väzba sa v praxi používa najčastejšie. Je to základná väzba, ktorá tvorí podstatu samotného paličkovania. Podobá sa tkaniu alebo štopkaniu (obr. 28). Používame úkony, ktoré sme sa naučili, ale v poradí K–T–K (kríženie, preloženie, kríženie), to znamená, že prvý úkon (prekladanie – točenie) vynecháme. Väzbu skráteno nazývame „plátno“ alebo plný záplet.



Obr. 28 Hladké plátenko

Pripravíme si 6 párov. Do predlohy č. 2 na 5 špendlíkov zavesíme osnovné páry jednej farby a na vodiaci pár opäť použijeme priadzu inej farby. Tento pár zavesíme na **prvý** špendlík vľavo **spolu** s prvým osnovným párom a prepletieme ich nasledovným spôsobom: Do ľavej ruky (v poradí zľava) vezme jednu paličku osnovného páru a jednu paličku vodiaceho páru, do pravej ruky druhú paličku osnovného a vodiaceho páru. V pravej ruke paličky 2x preložíme (točíme) a stredné paličky prekrížime. Ak sme sa nepomýlili, v pravej ruke bude vodiaci pár pripravený na prácu.

Budeme paličkovať zľava doprava:

K/ Do ľavej ruky preložíme paličky vodiaceho páru a do pravej ruky vezme 2 paličky druhého osnovného páru. Nite vyrovnáme a prostredné paličky **prekrížime** tak, že si v rukách navzájom vymenia miesto (pravá **popod** ľavú).

T/ V pravej i ľavej ruke paličky súčasne navzájom **preložíme** (točíme sprava doľava).

K/ Prostredné paličky opäť **prekrížíme** (pravá pod ľavú) a dobre **utiahneme**. Ukončili sme „plný záplet“.

Osnovný pár odložíme, vodiaci preložíme do ľavej ruky a do pravej vezme ďalší osnovný pár. Úkony v poradí K–T–K opakujeme, až kým neprepletieme aj pravý krajný pár.

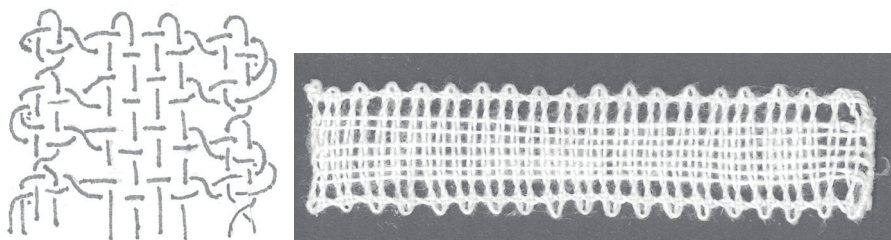
Na konci riadka pod miernym uhlom zapichneme špendlík. Vodiacim párom, ktorý máme v pravej ruke, sa otočíme okolo špendlíka a vytvoríme tak očko. Súčasne tento pár preložíme (točíme obyčajne 2x), aby sa nám očko nerozhádzalo.

S prvým osnovným párom, ktorý máme v ľavej ruke, môžeme začať paličkovať druhý riadok. Úkony opakujeme tým istým spôsobom (K–T–K). Paličky odkladáme v poradí, ako páry nasledujú, a každý záplet dobre **utiahneme**. Pri práci sa nepozeralíme na ruky, ale na pribúdajúci úplet, aby sme hneď zbadali chybu vo väzbe. Na konci pásik skontrolujeme a zaslučujeme.

Hladké plátenko upaličujeme ešte raz jednofarebne z jemnejších nití. Pracovať budeme na vzorníku č. 1 s 8 párami paličiek (7 osnovných a 1 vodiaci).

11| Plátenko s ažúrkou (s dierkami, „cestička“)

Tento typ väzby sa najčastejšie vyskytuje v pásikových čipkách. Ažúrka má ozdobnú funkciu, vzniká prekladaním (točením) párov obyčajne na jednom alebo na oboch okrajoch čipky (obr. 29). To znamená, že prvý a posledný zvislý pár (ažúrkový) sa paličkuje prekladaným plátenkom, stredné páry hladkým plátenkom.



Obr. 29 Plátenko s ažúrkou po okraji

Paličkujeme na vzorníku č. 2 s počtom paličiek 5 + 1. Pracujeme zľava doprava, ažúrka bude na oboch okrajoch. Ľavý špendlík opletieme spôsobom, ako sme to urobili pri hladkom plátenku. Prvý riadok budeme paličkovať plátenkom, medzi zápletní vodiaci pár 1x točíme. Súčasne podpichujeme špendlíky pod prvý riadok, aby sme dosiahli rovný začiatok („na hladko“).

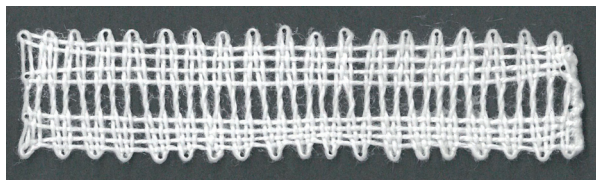
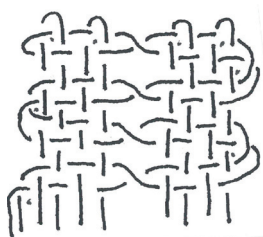
V druhom riadku (sprava doľava) začneme pliesť ažúrku:

V pravej ruke máme vodiaci pár, v ľavej zvislý pár. Medzi páry zapichneme špendlík a okolo neho upalíčujeme prekladané plátenko (T–K–T–K). Pred ďalším pletením musíme ešte **vodiaci** pár **preložiť** (točiť), tým vznikne dierka medzi krajným ažúrkovým párom a pásom hladkého plátenka. Tri páry paličkujeme hladkým plátenkom (K–T–K) a posledný pár opäť prekladaným. To znamená, že oba páry točíme, krížime, točíme, krížime, pichneme

špendlík, založíme zaň vodiaci pár a zopakujeme prekladanú väzbu (T–K–T–K). Vodiaci pár, ktorý máme v ľavej ruke, **ešte raz** preložíme (točíme – robíme ažúrku), do pravej vezmeme osnovný pár (tento však netočíme!) a paličkujeme plátenko zľava doprava. Na konci je zase dva razy prekladané plátenko – pred i za špendlíkom.

Pásik ako pri predchádzajúcom vzore upletieme ešte raz jednofarebne na predlohe č. 1 s 8 párami paličiek.

Niektoré čipky majú na okraji ažúrku **dvojitú**. Tú vypracujeme tak, že prekladaným plátenkom paličkujeme aj **predposledný** pár na ceste tam aj späť. Ažúrku môžeme zaradiť na hociktoré miesto v úplete. Uprostred ju však robíme tak, že na uvedenom mieste medzi zvislými párami niekoľkokrát preložíme (točíme) iba vodiaci pár podľa toho, akú širokú ažúrku chceme mať (obr. 30).



Obr. 30 Plátenko s ažúrkou uprostred

Pripravíme si 7 párov paličiek. Na 6 navinieme perlovku a na vodiaci pár tenšiu bavlnenú niť v rovnakej farebnosti. Použijeme predlohu č. 1, paličkovat' budeme hladké plátenko s ažúrkou uprostred. To znamená, že pred spletením 4. páru vodiaci pár 1 – 2x preložíme (točíme).

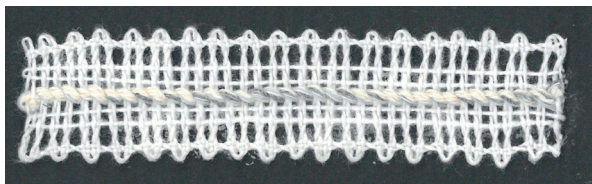
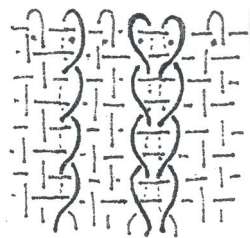
V hladkom plátenku môžeme ako ozdobu vytvárať drobné dierocky tak, že z oboch strán dierky 1x preložíme (točíme) susedné osnovné páry, nad a pod dierkou vodiaci pár.

Ažúrka po okrajoch („cestička“) sa často vyskytuje v soľnobanských čipkách. Aby bola čipka pevná, páry tvoriace ažúrku sa prekladajú (točia) dva – i viackrát a väzba sa dobre utiahne. V oblúčikoch bývajú aj dva rady ažúrky.

12| Plátenko s efektom – polretiazka, retiazka

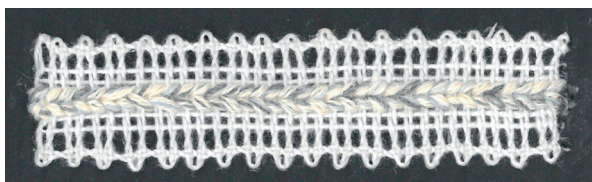
Pásik plátenka môžeme ozvláštniť tým, že medzi osnovné nite umiestnime priadzu inej kvality či farby (efekt). Budeme potrebovať 4 + 1 pár v základnej farbe a jeden pár s farebnou priadzou, teda spolu 6 párov.

a) Paličkujeme na predlohe č. 2, farebný pár zavesíme na stredný špendlík. Tento pár nezapletáme obvyklým spôsobom (plátnovou väzbou), iba ho raz preložíme (točíme) doľava a do medzery medzi jednotlivé nite vložíme vodiaci pár bez pletenia („vkladaný pár“). Takto vznikne súvislá farebná linka – **polretiazka** (obr. 31).



Obr. 31 Plátenko s efektom – polretiazka

Obr. 32 Retiazka



b) Uprostred plátenka môžeme upaličkovať aj efekt podobný vyšívanému retiazkovému stehu – **retiazku** (obr. 32). Budeme však potrebovať o jeden pár paličiek viac (7), pretože na prostredný špendlík zavesíme dva páry inej farby. V prvom riadku oba páry navzájom zakliesnime tak, ako je to uvedené pri prvom špendlíku v hladkom plátenku.

Paličkovať budeme nasledovne:

Začneme na ľavej strane, na kraji upletieme ažúrku, ďalší pár upletieme hladkým plátenkom, potom nasleduje efekt, teda štyri paličky inej farby. Tieto vezmeme do rúk a dve krajné paličky spustíme medzi dve stredné. Dve stredné, ktoré sa takto dostali na kraj, nadvihneme a vodiaci pár pod nimi preniesieme na druhú stranu bez pletenia. V skutočnosti sa dva farebné páry preložili (otočili) k sebe, retiazka má podobu „V“.

Hladkým plátenkom a ažúrkou dokončíme riadok. Pri paličkovaní sprava doľava pracujeme rovnakým spôsobom.

Retiazku môžeme robiť aj opačne tak, že štyri paličky efektu vezmeme do rúk a páry preložíme od seba – ľavý pretočíme doľava, pravý doprava. Popod stredné páry, ktoré podvihneme, preložíme vodiaci pár bez pletenia. Vytvorí sa obrátené V. Vyberieme si spôsob, ktorý nám pôjde ľahšie.

V pásikových čípkách býva retiazka zvyčajne častejšie hrúbkou nite, zriedkavejšie farbou.

Vzor znova precvičíme na predlohe č. 1, pripravíme si 9 párov. Na retiazku použijeme hrubšiu bavlnenú priadzu vo farebnosti základného úpletu.

Do stredu plátenka môžeme vkladať aj iné ozdobné prvky, napr. lacetku, papierový povrázok a pod. Namiesto krajného páru najmä v bižutérii používame hrubšiu šnúru, drôtik alebo gypu (drôtik omotaný farebným vláknom). Tieto materiály nenatáčame na paličky, ale vkladáme ich rukou. Vodiaci pár preložíme (točíme), medzi nite vložíme ozdobný prvok a opäť točíme. Ak sme na okraji, zapichneme špendlík a rovnakým spôsobom sa vrátíme. Ako zaujímavý „efekt“ sa v súčasnosti často používajú koráliky. Tie si obyčajne navlečieme na vodiacu niť vopred a uvoľňujeme ich podľa potreby, ale možno ich aj priebežne zapleť za pomoci háčika. Čipka je však otočená lícovou stranou hore, musíme si premyslieť ukrytie uzlíkov!

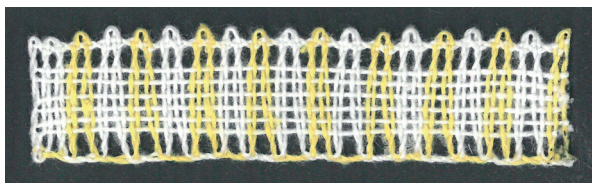
Poznámka:

V niektorých publikáciách sa pod vplyvom češtiny názvom „retiazka“ označuje dvojárový pletenec a pre retiazku sa používa termín „vrkôčik“.

13| Plátenko s rovným (pevným) okrajom

Pri niektorých čipkách sa vyžaduje, aby mali rovný okraj. Je to dôležité najmä pri okolkoch a vložkách, teda čipkách, ktoré sa prišívajú k látke.

a) Paličkovať budeme na predlohe č. 2, priadzu navinieme na 6 párov paličiek. Posledný osnovný pár vpravo bude farebný. Vodiaci pár zavesíme na prvý špendlík vľavo spolu s krajným osnovným párom. Začneme zľava, tu vypracujeme ažúrku, rovný okraj budeme robiť na pravej strane (obr. 33):

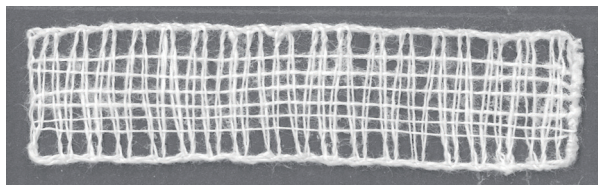


Obr. 33 Plátenko s rovným okrajom – výmena párov

Keď prepletieme prvých päť zvislých párov, vodiaci pár 1x preložíme (točíme) a do pravej ruky vezmeme posledný zvislý pár. Aby bol okraj dostatočne pevný a rovný, preložíme (točíme) ho 2x. Prepletieme (K–T–K) a **oba** páry založíme **za** špendlík vpravo. Pár, ktorý bol vodiaci, necháme za špendlíkom a krajný osnovný pár (farebný) preberie v ďalšom riadku úlohu vodiaceho páru. Ten pred pletením raz preložíme (točíme) a paličujeme sprava doľava. Po návrate na pravú stranu páry opäť rovnakým spôsobom vymeníme, teda budeme mať **dva** vodiace páry, ktoré sa budú striedať v každom druhom riadku. Spôsob paličkovania nazývame „za dva páry“, v skutočnosti však špendlík picháme pred dva páry. Pekný okraj dosiahneme dôkladným ťahovaním.

Prekladaním (točením) vodiaceho páru pred i za špendlíkom sa nám vytvárajú na rovnom okraji dierky – ažúrka. Ak ju tam nechceme mať (napríklad pri paličkovanií hustým plátenkom v obrázkoch), môžeme prekladanie (točenie) vodiaceho páru vynechať, iba priberaný krajný pár prekladáme (točíme) 2x, aby sme vytvorili pevný a rovný okraj.

b) Rovný okraj dosiahneme aj tak, že s krajným párom budeme pliesť **ob-
táčané** plátenko (obr. 34). Po preštudovaní ďalšej kapitoly upaličkujeme z tenšej priadze na vzorníku č. 1 pásik s rovnými okrajmi po oboch stranách. Pripravíme si 8 párov, dva krajné osnovné páry budú farebné.



Obr. 34 Plátenko s rovným okrajom – obtáčka

14| Obtáčané plátenko – obtáčka

V našej čipke sa obtáčanie nezvykne používať a v literatúre sa nespomína. Poznáme ho však z českých príručiek a zahraničných časopisov. Sú však situácie, keď nám obtáčanie pomôže vyriešiť nejaký problém, preto si ho nacvičíme.

Obtáčanie je vlastne plátenková väzba rozšírená o jedno prekladanie („obtáčanie“), teda páry krížime, točíme, **točíme**, krížime (obr. 35).



Obr. 35 Obtáčané plátenko

a) Obtáčanie používame väčšinou vtedy, keď potrebujeme **rovný** okraj, ale chceme ho mať farebný. Urobíme to tak, že na okraji vodiaci pár točíme 1x, okrajový osnovný 2x a namiesto plátenka paličkujeme obtáčanie (K–T–T–K). Zapichneme špendlík „za dva páry“ (všetky páry obchádzajú špendlík z vonkajšej strany) a vraciame sa späť pôvodným párom. Dobré utiahneme, krajný farebný pár musí ostať rovný.

b) Obtáčanie môžeme z rovnakého dôvodu použiť aj pri paličkovaní vnútorných **oblúkov**. Vodiacim párom prejdeme až do stredu oblúčika, s vnútorným krajným párom ho prepletieme obtáčaním, zapichneme špendlík za dva páry a vraciame sa tým istým párom späť. Používame iba jeden špendlík, ktorý prepichujeme vždy o kúsok ďalej. Uťahujeme tak, aby vnútorný osnovný pár bol rovný a vytváral pekný oblúčik.

c) Napokon môžeme obtáčanie, čiže dvojnásobné prekladanie (točenie) použiť aj ako „fintu“ v prípade, že nám na vodiacom páre chýba na dokončenie ešte trochu priadze a na niektorom osnovnom páre máme priadze viac, než budeme potrebovať.

Na mieste, kde je čipka dosť hustá, tieto dva páry dvakrát preložíme (pretočíme ich navzájom), čím ich vlastne vymeníme (obr. 36). Dobré zatiahneme, aby sa nám v úplete nevytvorila dierka.



Obr. 36 Obtáčané plátenko – výmena párov

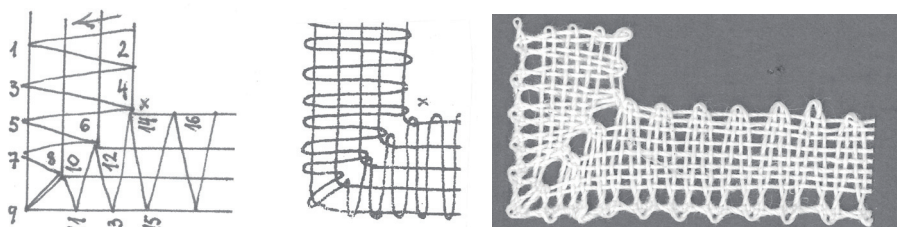
d) Obtáčanie využijeme aj v modernej farebnej čipke, keď potrebujeme zmeniť smerovanie farebnej nite alebo celého páru.

15| Tvarovanie plátenkového pásika v rohu

Pri paličkovaní sa niekedy musíme otočiť do pravého alebo ostrého uhla. Môžeme to urobiť tak, že na uhlopriečke picháme špendlíky na očko, za dva páry alebo využijeme obtáčku.

a) Na predlohu č. 5 s vyznačeným pravým uhlom zavesíme 4 osnovné páry a jeden vodiaci pár v inej farbe.

Plátkom upaličkujeme pásik až po bod x, kde sa na pravej strane pásik lomí (obr. 37). Tu pichneme špendlík a zapletieme ešte raz. Krajný osnovný pár vyvesíme na valec, v ďalšom riadku ho už nebudeme paličkovať. Takto postupne **odložíme** jednotlivé osnovné páry, špendlíky picháme po uhlopriečke. Keď nám v ruke ostane len ľavý krajný osnovný pár a vodiaci pár, prepletieme plátenko, do vrcholu pichneme špendlík a prepletieme ešte raz. Valec otočíme tak, aby pásik zasa smeroval zvisle k nám. Vodiacim párom sa vrátíme k špendlíku, ktorý sme na uhlopriečke zapichli ako predposledný. S odloženým párom prepletieme plátenko, tesne pri uhlopriečke zapichneme špendlík (môžeme prepichnúť i ten, ktorý tam je) a prepletieme ešte raz.

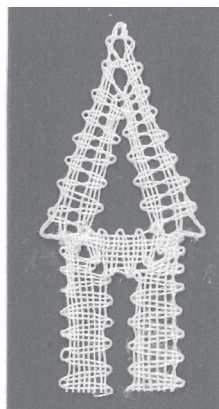
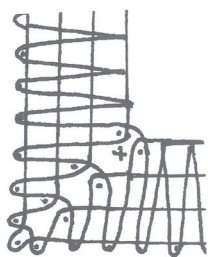


Obr. 37 Tvarovanie pásika v rohu vypúšťaním párov

V každom ďalšom riadku takto **priberieme** po jednom páre, kým nie je pásik v pôvodnej šírke. V úzkom hustom pásiku môžeme po 2 – 3 riadkoch

špendlíky zo spoja vybrať a potiahnutím osnovných nití dierky po nich zmenšiť. Nevýhodou tohto spôsobu je, že sa nám hromadí v uhlopriečke veľa zápletov na malej ploche.

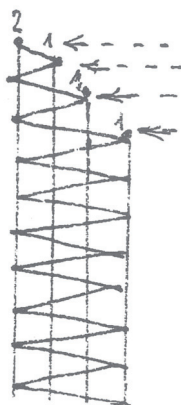
b) V rohu sa môžeme otočiť aj tak, že budeme striedať páry ako pri paličkovaní rovného okraja. Keď prideme k bodu x, upaličkujeme plátenko len raz a oba páry založíme za špendlík. Páry vymeníme, k ľavému okraju prechádzame pravým osnovným párom. V nasledujúcom riadku sa na uhlopriečke páry opäť menia, vodiacim sa stáva v poradí ďalší osnovný pár. Poslednými dvoma párami opletieme vonkajší rohový špendlík, otočíme valec a vraciame sa späť. Priberáme odložené páry rovnakým spôsobom (plátenko, špendlík tesne pri uhlopriečke pichaný za dva páry, výmena párov). Vo vnútornom rohu sa vrátíme k pôvodnému vodiacemu páru (obr. 38).



Obr. 38 Tvarovanie pásika v rohu výmenou párov

V bode x môžeme posledný pár pripojiť háčikom, preplestiť plátenko, vrátiť špendlík a v pásiku pokračovať tým istým párom. Pribraný pár zostane na kraji ako osnovný. V jednofarebnej čipke vytvoríme takto úhľadnejší roh. c) Podobne budeme postupovať pri použití **obtáčky**.

S problémom odkladania a opätovného priberania párov sa stretneme aj pri paličkovaní niektorých zubkov, vejárikov ap., ale aj pri začínaní čipky v rohu (obr. 39).



Obr. 39 Začínanie pásika v rohu na uhlopriečke

Keď je pásik súčasťou okolku, obyčajne na vonkajšej strane pletieme ažúrku a picháme na očká, na vnútornej paličkujeme rovný okraj. Spájanie v rohu však robíme rovnakým spôsobom, pritom v uhlopriečke je toľko špendlíkov, koľko je osnovných párov. Niekedy máme v hustom pásiku málo miesta, vtedy odkladáme len každý druhý pár. V odbornej literatúre nájdeme aj iné spôsoby pletenia rohov najmä v ozdobných väzbách.

Pri paličkování rohu máme niekedy problém s tým, že sa nám krajný osnovný pár pri vrcholovom špendlíku zosúva dole. Pomáhame si tak, že tento pár podoprieme z vnútornej strany ďalším špendlíkom, prípadne vodiaci pár pred i za špendlíkom viackrát prekladáme (točíme). Ak to vzor dovoľí, upletieme **poistovací záplet**, teda pridáme ešte jedno točenie a kríženie (K-T-K+T-K) pred i za špendlíkom.

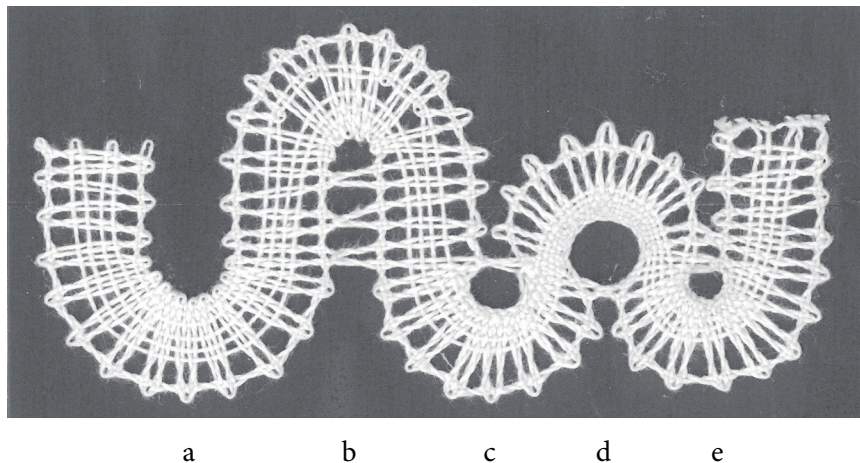
Po preštudovaní kapitoly o spájaní háčikom upaličkujeme podľa predlohy č. 6 obdĺžnik s vonkajším okrajom na očká, vnútorný okraj bude hladký. Môžeme skúsiť začínanie v rohu.

16| Tvarovanie plátenkového pásika do oblúka

Otáčanie pásika do oblúka je v paličkovaní veľmi časté. Do predlohy na 5 špendlíkov zavesíme 5 osnovných a jeden vodiaci pár. Paličkovať budeme plátenkom, na vonkajšom okraji oblúka budeme páry točiť, aby sme vytvorili ažúrku.

a) Pri veľkom oblúku stačí, ak na vnútornej strane budeme pichať špendlíky **hustejšie** ako na vonkajšej strane oblúka (obr. 40a). Aj prekládanie (točenie) okrajových osnovných párov sa mení, na vonkajšej línii oblúka prekladáme viackrát, na vnútornej ho môžeme celkom vynechať.

Dávame pozor, aby sa nám osnovné nite nenahustili vo vnútri oblúka. Ich rovnomerné rozloženie môžeme doceliť točením vodiaceho páru medzi líniami, ak sa tým nenaruší vzor.



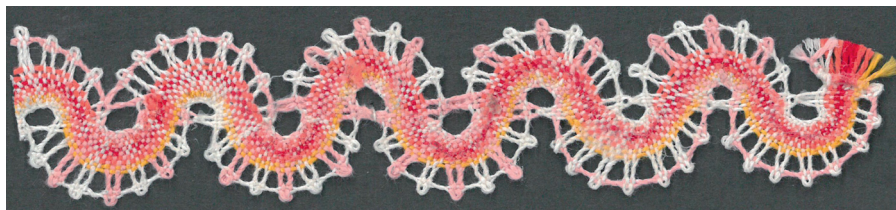
Obr. 40 Spôsoby pletenia oblúka

b) Paličkujeme **skrátеныmi radmi**, to znamená, že vodiacim párom smerom do stredu neprejdeme cez všetky zvislé páry, ale z niektorého miesta plátienka sa po prepletení a zaistení špendlíkom vraciame späť na vonkajší okraj. Môžeme to zopakovať niekoľkokrát v každom druhom či treťom riadku (obr. 40b). V niektorých prípadoch vo veľmi hustom úplete môžeme využiť tzv. vkladný pár, ktorý sme spomínali pri polretiazke. To znamená, že namiesto plátienka iba preložíme (točíme) osnovný pár a celý vodiaci pár bez pletenia preniesieme medzerou medzi nitkami.

V praxi však častejšie paličkujeme ostré zákruty, keď sa otáčame do protismere a uprostred vzniká väčší alebo menší uzavretý okrúhly otvor. V strede obyčajne niet dosť miesta pre toľko očiek a špendlíkov, musíme si pomôcť ináč:

c) Najbežnejší je spôsob, ktorým sme paličkovali rovný okraj. To znamená, že vodiaci pár a vnútorný zvislý pár prepletieme plátienkom, zapichneme špendlík a páry **vymeníme** (picháme „za dva páry“). Páry netočíme, aby sme ušetrili priestor vo vnútri oblúka (obr. 40c).

d) Podobným spôsobom sa paličkuje aj soľnobanská „**vykladaná dierka**“ (jabluško), ktorá tvorí základ typických regionálnych dečiek (napr. tatarčena, hruškova). Vyžaduje si zručnosť a cit, v strede sa totiž špendlíky nepoužívajú. Dierku formujeme tretím párom od stredu, pretože dva vnútorné sú striedavo vodiace a ich potiahnutím otvor zväčšíme. Po ukončení oblúka sa dierka pomocou háčika uzavrie a začína sa paličkovať ďalší oblúk v protismere (obr. 40d, 41). Podrobný popis uverejnila J. Frajkorová v časopise Čipka č. 6/2002.



Obr. 41 Pletenie uzavretých oblúčikov (soľnobanské jabluško)

e) Keď potrebujeme zachovať farebnosť, použijeme **obtáčanie** (K–T–T–K). Postačí nám len jeden špendlík, ktorý vo vnútri oblúčika picháme za dva páry a posúvame ho vždy len o malý kúsok ďalej. Otvor formujeme ťahom vnútorného páru, ktorý musí ostať rovný (obr. 40e). Týmto spôsobom dokážeme vytvoriť aj celkom maličkú dierku.

Na predlohe č. 4 precvičíme pletenie oblúčikov obidvoma spôsobmi (d, e). Použijeme 6 párov, z toho 1 farebný na polretiazku (efekt).

Pri paličkovaní oblúkov a zákrut je dôležité neustále otáčať valec v smere pribúdajúcej práce.

17| Spájanie úpletov háčikom

Pri tvarovaní plátenka do rohu a oblúka sme sa stretli s nutnosťou použiť háčik. V praxi sa užíva často, pomocou neho spájame jednotlivé časti úpletu najmä v pásikovej a obrazovej čipke.

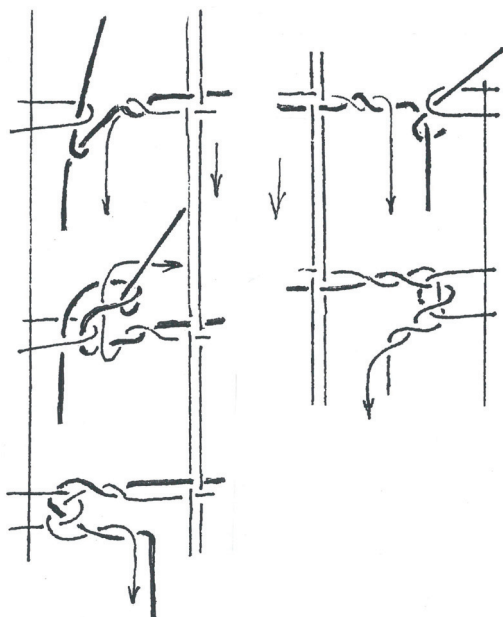
Najčastejšie k hotovej časti zboku pripájame ďalšie prvky (napr. paralelný pásik, lístok ap.), vtedy spojky vytvárame **vodiacim** párom. Inak postupujeme, keď prechádzame jedným úpletom ponad iný, prípadne ak sa pripájame kolmo na čipku a v nej úplet ukončujeme. Vtedy priháčkujeme niektoré (obyčajne krajné) **osnovné** páry. Keď v pásikovej čipke spájame koniec so začiatkom, háčikom musíme zachytiť a spojiť všetky páry.

V mieste spojenia vytiahneme špendlík a do očka alebo do dierky po špendlíku zhora vsunieme háčik. **Ľavú** niť vodiaceho páru zachytíme háčikom a vytiahneme slučku. Do nej zasunieme druhú paličku vodiaceho páru a dobre zatiahneme. Vodiacim párom sa vraciame do úpletu (obr. 42). Niekedy sú miesta spájania vzdialené, vtedy spojku (vodiaci pár) musíme pred i po spojení točiť, prípadne upaličkovať falošný pletenec. Podľa potreby spojenie poistíme pôvodným špendlíkom.

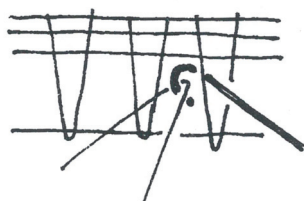
Ak je úplet, ku ktorému sa pripájame, zakončený rovným okrajom, spájame sa „na žilku“ (obr. 43). To znamená, že háčikom zachytíme vodiaci a nie krajný osnovný pár. **Lístky** pripájame tak, že háčikom vtiahneme strednú niť a do slučky vsunieme paličku s obtáčacou niťou. Môžeme však zachytiť jeden celý pár a druhú slučkou prevliecť.

Spájanie háčikom je najmä v hustej čipke pomerne náročný úkon. Prácu si uľahčíme, ak si zvolíme háčik správnej hrúbky (tenký nezachytí celú niť, hrubý sa neprevlečie cez očko). Je dobré na spájanie myslieť vopred a očko, kde bude spojka, urobiť pevnejšie tým, že ho točíme najmenej dvakrát.

V niektorých vzoroch býva spájanie označené značkou x.



Obr. 42 Pripájanie úpletu na očko



Obr. 43 Pripájanie úpletu „na žilku“

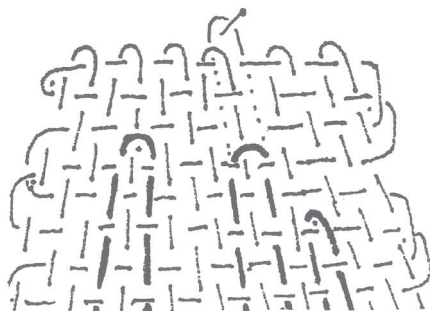
18| Rozširovanie a zužovanie úpletu

V praxi sa nám často stane, že musíme úplet rozšíriť, lebo to vyžaduje vzor. V niektorých prípadoch stačí vodiaci pár prekladať (točiť) viackrát.

Niekedy však vo vzore nájdeme značky $+1$, -1 . Je to pokyn, že musíme do úpletu pridať alebo z neho ubrať jeden osnovný pár. Obyčajne je to preto, že šírka úpletu sa zmenila a pôvodný počet párov sa buď nezmestí, alebo bude vytvárať nepeknú riedku štruktúru.

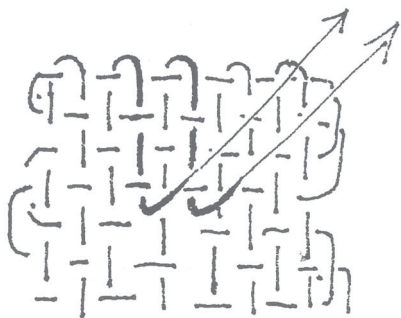
a) Pridávanie párov robíme na mieste, kde to bude najmenej nápadné. Pomocný špendlík zapichneme nad úplet a zavesíme naň nový pár. Zpracujeme ho do čipky „na striedačku“, aby sme nemali v úplete dierku (obr. 44).

Po upletení niekoľkých riadkov odstránime špendlík a nový pár opatrne zatiahneme. V plátunku môžeme pridávať aj do stredu medzi jednotlivé nite pôvodného páru, a to uprostred, ale i na kraji úpletu.



Obr. 44 Rozširovanie úpletu v plátunku

b) Pri uberaní vyložíme dve **pravé** paličky susedných párov na valec a v ďalšom riadku ich už nepalíčujeme. Neskôr nitky zauzlíme plochým uzlom a odstrihujeme (obr. 45).



Obr. 45 Zužovanie úpletu

Vo farebnom úplete je priberanie a uberanie párov podriadené farbe.

19| Závěrečná úprava úpletu

Po skončení paličkovania treba čipku prekontrolovať a upraviť nerovné nitky. Na tento účel si môžeme na konci dreveného štetca strúhadlom vytvoriť hrot. Prácu potom natužíme podľa toho, aký účel má čipka spĺňať. Najjednoduchšie je natrieť ju pomocou plochého štetca niekoľkokrát lakom na vlasy (jemné priadze sa musia prelakovať i 3 – 4 razy). Lak na vlasy obsahuje lieh, ktorý rozpúšťa farbivá, preto vzor nesmie byť nakreslený guľôčkovým perom. Niektoré laky obsahujú aj iné prímеси, čím sa môže čipka znehodnotiť. Vopred musíme vyskúšať aj stálosť farebnej priadze. Ako tužidlo môžeme použiť aj polystyrén rozpustený v perchlóretyléne. Rýchlo a silno tuží, ale časom zvykne žltnúť a nedá sa z čipky odstrániť. Tužidlo nanášame v tenkej vrstve, prebytočnú tekutinu odsajeme, aby sa po zaschnutí nevytvorili v úplete „skielka“.

Podobný výsledok dosiahneme, ak si vodou rozriedime disperzné lepidlo, obvyčajne v pomere 1 : 5. Na bižutériu môžeme použiť aj koncentrovanejší roztok. Čipkárky zvyknú tužiť i rozriedeným škrobom. Po naškrobení sa ale musí čipka rýchlo vysušiť (sušičom na vlasy), pretože niektoré špendlíky hrdzavejú a znehodnotia prácu.

Po dôkladnom vyschnutí špendlíky povytahujeme. Máme na to rôzne vyťahovadlá, ale poslúži i stará manikúra. Ostrými nožničkami odstrihneme zvyšky nití z uzlíkov. Čipku môžeme ešte pred odšpendlením napariť alebo zľahka prežehlíť z rubovej strany cez vlhké naškrobené plátno.

Okolky a vložky prišívame ručne niťou vo farbe čipky. Mali by sme však pria-dzu i látku vopred vyzrážať, aby sme predišli sklamaniu – pri praní sa hotová práca môže zdeformovať.

Obrázky väčšinou inštalujeme na velúrový papier, farebnú tapetu, prípadne vhodnú látku, ktorú podložíme lepenkou a spolu na niekoľkých miestach prešíjeme. Čipku môžeme paspartovať a zarámovať, ale volíme taký formát,

aby objekt mal „dostatok vzduchu“. Drobné motívy zvyčajne nalepíme na farebný papier kvapkou disperzného lepu (pozdravy, novoročenky a podobne). Obrázok sa zvykne natiahnuť aj do dreveného alebo kovového rámika. Aby sa pri inštalovaní neposúval, prišpendlíme ho na polystyrén vhodnej veľkosti. Špendlíky vyberáme postupne, ako upevňujeme hotovú prácu v sieti. Z etických dôvodov práce paličkované podľa **cudzích** vzorov nepredávame, vzor je chránený autorským právom.

20| Čo si treba zapamätať

Všetko, čo upaličkujeme, malo by spĺňať dve základné kritériá: malo by to byť **vkusné** a technicky **dokonalé**. Estetická stránka závisí hlavne od vzoru, ktorý si vyberieme, ale aj od farebnosti a techniky, akú zvolíme. Tu platí, že niekedy menej je viac. Technická dokonalosť je vecou našej skúsenosti a dôslednosti pri práci. Zopakujeme si niektoré **zásady**:

a) Práca musí zostať **čistá**, preto si vždy umyjeme mydlom ruky. Paličky držíme za rukoväť (bruško), priadzu do rúk **nechytáme**. V čistote udržiavame všetky pomôcky, podľa potreby vyperieme obliečku valca a vlhkou handričkou poutierame paličky. Klbká nití držíme vo vrecúškach. Keď nepracujeme, valec i čipku chránime pred prachom.

b) Práca je **dokonalá**, keď sa vo väzbách nevyskytujú chyby a keď sú línie pekné rovné. Preto všetky paličky udržiavame na rovnako dlhých nitiach, iba tak môžeme pracovať rovnomerne a záplety riadne **doťahovať**.

Špendlíky umiestnime presne do určeného bodu. Krajné picháme pod miernym uhlom proti ťahu vodiacich nití, spočiatku len do polovice, neskôr ich zatlačíme po hlavičku. Aby sme si neporanili prsty, môžeme si väčším ale tenkým špendlíkom vypichať dierky.

Na valci udržiavame poriadok, páry neprekladáme cez seba, ale ich podľa potreby vyvesíme na pomocné špendlíky. Valec si vždy otočíme v smere práce, osnovné nite smerujú nadol. Keď v čipke zbadáme chybu, radšej celú časť vypárame. Paličkujeme po rubovej strane, preto všetky uzly nechávame na vrchu a umiestňujeme ich v hustejšej časti čipky. Ak zapletáme koráliky, lícová strana je vrchná, uzly musíme schovať.

Vzor pred začatím paličkovania preštudujeme a rozhodneme, kde bude optimálne prácu začať a hlavne kde skončiť. Obyčajne ideme od stredu von a pletieme v smere hodinových ručičiek. Pri paličkovaní obrázkov si premyslíme,

čo má byť v popredí, to musíme vypliesť ako prvé (najprv váza, potom kvety), počítame aj s tým, že hotový obrázok bude otočený zrkadlovo. Ak sa s nedokončenou prácou presúvame, paličky musíme zaistiť, aby sa nepomotali. Môžeme si na to vyrobiť špeciálne sponky s gumičkami. Jednoduchšie je nite skrútiť a po skupinkách ich špendlíkom pripevniť o obliečku valca.

Tým, že zvládneme základy paličkovania, máme k dokonalosti ešte ďaleko. Musíme sa poučiť na vlastných skúsenostiach, ale siahneme aj po literatúre, pozorne si prezrieme hotové práce v publikáciách a na výstavách. Máme po ruke ceruzu a papier, aby sme si poznamenali všetko, čo nám môže pomôcť. Prajeme vám veľa úspechov a radosť z vlastných výtvorov.

21| Odporúčaná literatúra

- Brezinová, A.: Textilné techniky. Bratislava: ALFA, 1987.
- Búranová, K.: Učíme sa paličkovať. DORKA č. 2/1978.
- Géciová, V.: Slovenská ľudová paličkováná čipka. Bratislava: ALFA, 1988.
- Géciová, V.: Paličkovaná čipka. Bratislava: ÚĽUV, 1996.
- Géciová, V.: Paličkujeme pásikovú čipku. V.n., 2001.
- Géciová, V.: Paličkujeme s radosťou s postihnutými deťmi. V.n., 2002 (s M. Švarcbacherovou).
- Domanjová, I.: Paličkování. Praha: Grada Publishing, 2010.
- Paličkování II. Praha: GP, 2011.
- Paličkování III. Praha: GP, 2013.
- Klementová, A.: Moja záľuba – paličkovaná čipka. V.n., 2004.
- Kukyová, A.: Škola paličkovania. DORKA č. 8 – 11/1996.
- Malátová, L.: Paličkování. Brno: CP Books, a. s., 2005.
- Paličkování rohy, dírky, lístky. Brno: Computer Press, a. s., 2006.
- Paličkování půdice. Brno: Computer Press, a. s. 2009.
- Paličkování hrou. Brno: Edika, 2013.
- Mišík, V.: Škola paličkovania. Bratislava: ALFA, 1988.
- Prošková, I.: Ručně paličkovaná krajka. Praha, 1994.
- Šimková, B.: Čipka na Solnej Bani. Prešov: Ateliér Jana, 2005.
- Trandžíková, M.: Paličkujeme. Bratislava: ALFA 1978. (2. vydanie, 1983).
- Trandžíková, Z.: Paličkovanie. In: Pre šikovné ruky, č. 3, Bratislava: ALFA, 1986.
- Časopisy ČIPKA (J. Frajkorová), ANNA (vždy č. 7), DORKA, PALIČKOVÁNÍ, KRAJKA a iné.

22| Komentár k cvičným prácam

- A Vzorník
- B.1 Prívesok – jednoduchý pásik. Námet pre deti
Materiál: perlovka, 4 osnovné páry + 1 vodiaci
Technika: hladké plátenko ukončené slučkováním
- B.2 Prívesok – 4 OP + 1 VP, perlovka
Technika: plátenko s ažúrkou
- B.3 Srdiečko – 3 OP + 1 VP, perlovka
Rovný začiatok, ažúrka, spojenie háčikom, slučkovanie
- B.4 Vták – ohnivák – 4 + 1, perlovka, šijací hodváb (vodiaci pár)
Začínanie a zakončenie v špičke, rozloženie osnovných nití v oblúku, dvoj párový pletenec
- B.5 Vianočný zvonček – 4 + 1, perlovka
Jednoduchý roh, hladký okraj (za dva páry), spojenie začiatku a konca
- B.6 Motýľ Tadeáš – 4 + 1, ľanová niť
Obojstranná ažúrka, točený krajný pár, hladký vnútorný okraj, telo zo 4 párov prekladaným (točeným) plátenkom
- B.7 Prívesok – 4 + 1, ľanová niť, resp. kordonet č. 60
Spojenie začiatku a konca, začínanie v rohu, pletenec z okrajového a vodiaceho páru (uško)
- B.8 Prívesok – 4 + 1, perlovka
Rohy na obtáčku, pripojenie k hotovému úpletu, uško
- B.9 Prívesok – 4 + 1, perlovka
Rohy, vkladany hrubší pár po okraji
- B.10 Domček – vianočná ozdoba – 4 + 1, ľanová niť, resp. kordonet č. 80
Rohy, strecha prekladané plátno (3 + 1), okno a výplň z jednopárového pletenca

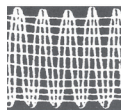
- B.11 Rybka – vianočná ozdoba – 4 + 2 EF + 1, bavlnená niť, perlovka (efekt)
Hladké plátenko s efektom (retiazka), oblúčiky – vykladaná dierka, križenie pásky (oko), výplň z jednopárového pletenca (točený pár pripájaný háčikom dodatočne)
- B.12 Kohútik – 4 + 1, bavlnená niť (NORA)
Oblúčiky s dvojitou ažúrkou, osnovné páry netočené
Hrebienok, zobák a nohy z dvojpárového pletenca
- B.13 Motív so srdiečkom (1/4 dečky) – 4 + 2 EF + 1, tenká bavlnená niť, perlovka na efekt
Pásik s uzavretými oblúčikmi (vykladaná dierka)
- B.14 Štvorlístok pre šťastie – 4 + 1, bavlnená niť
Pásik s ažúrkou v strede, vykladaná dierka
- B.15 „Tatarčena“ – soľnobanský motív (podľa Frajkorovej) 6 PP, strojová niť alebo kordonet č. 100
- C.1 Materstvo – obrazová pásiková čipka
- C.2 Melódia – obrazová pásiková čipka

Upozornenie:

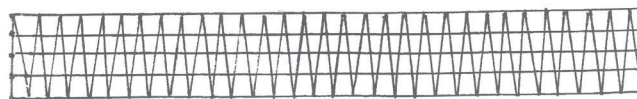
Vzorník a predlohy k cvičným prácam (strana 56 až 63) je potrebné vytlačiť vo formáte A4 a každú stranu osobitne.

Príloha A Vzorník

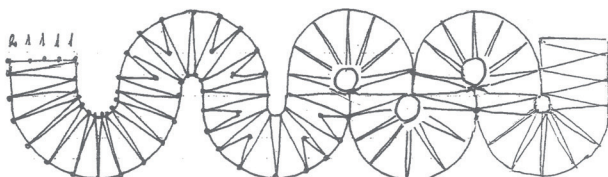
1



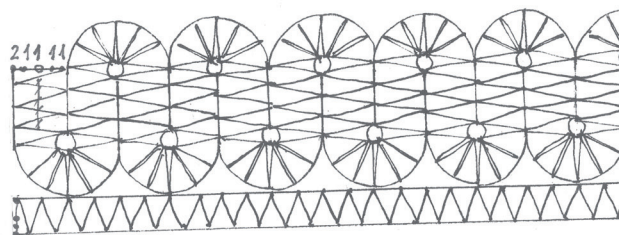
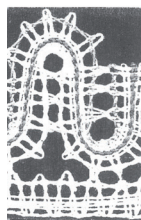
2



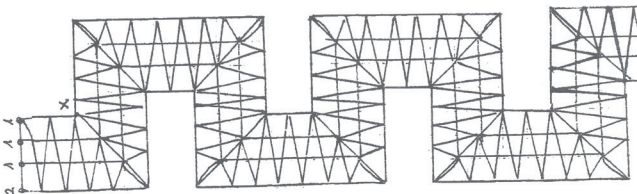
3



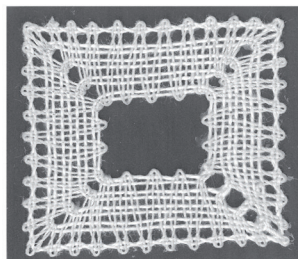
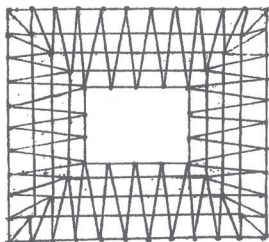
4



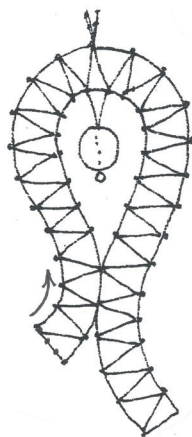
5



6



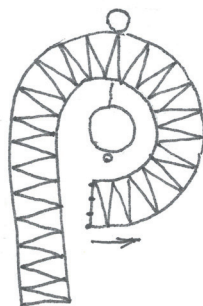
Príloha B



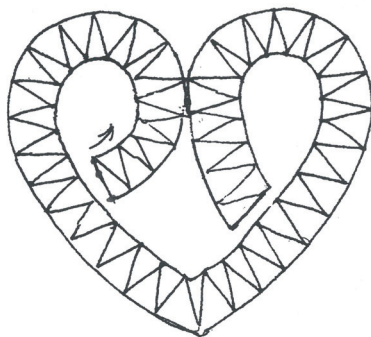
B.1 Prívesok

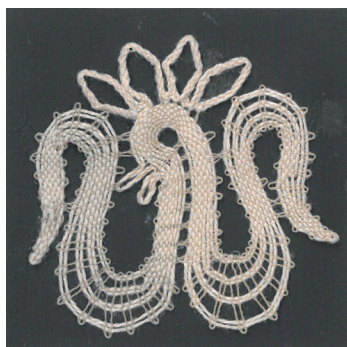


B.2 Prívesok

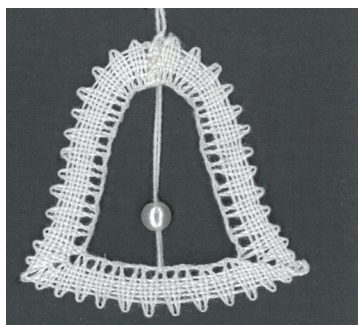
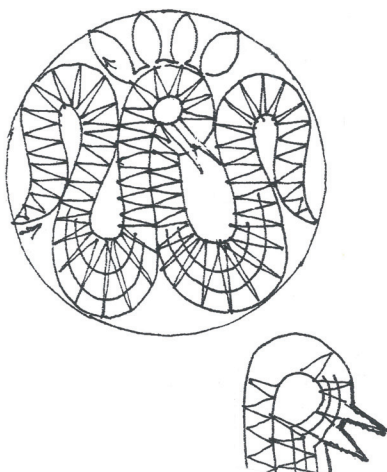


B.3 Srdiečko

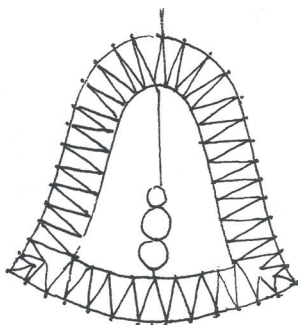




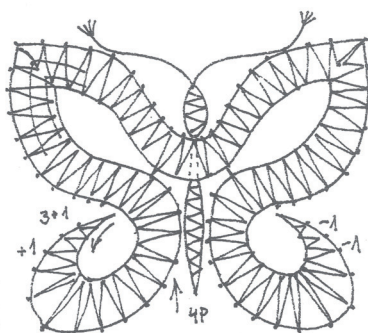
B.4 Vták-ohnivák

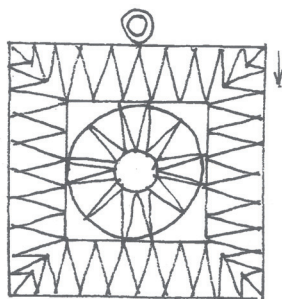


B.5 Vianočný zvonček

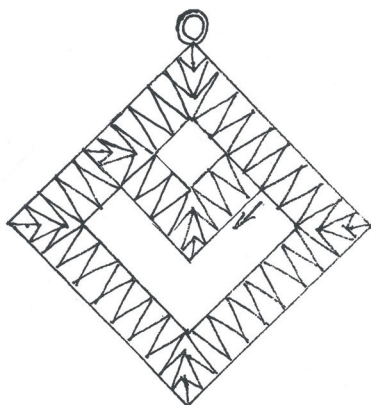


B.6 Motýľ Tadeáš

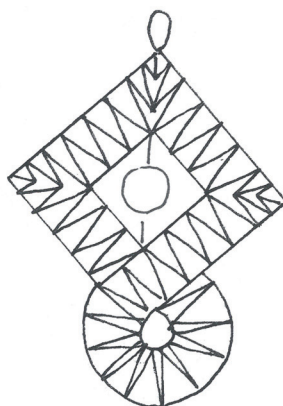
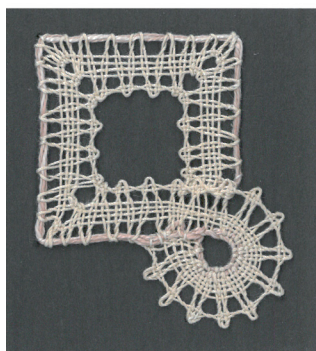




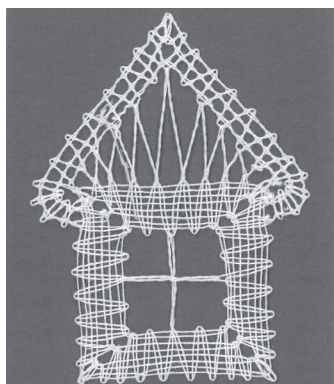
B.7 Prívesok



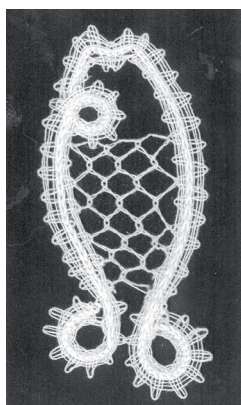
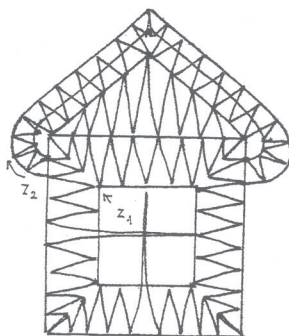
B.8 Prívesok



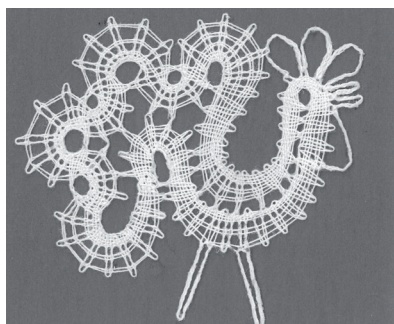
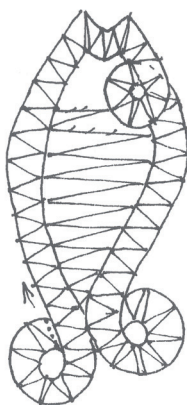
B.9 Prívesok



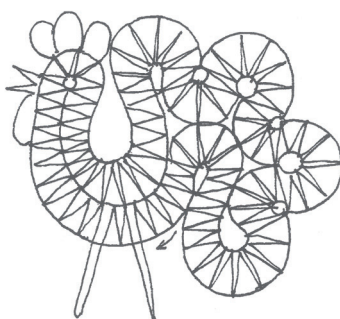
B.10 Domček

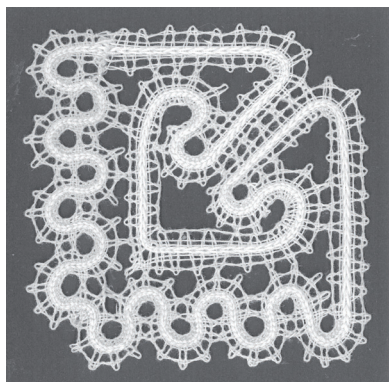


B.11 Rybka

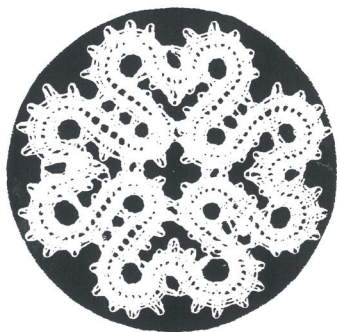
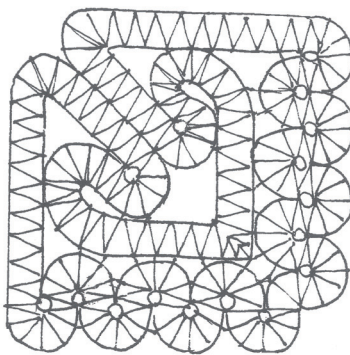


B.12 Kohútik

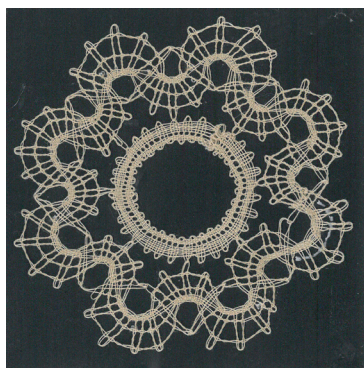
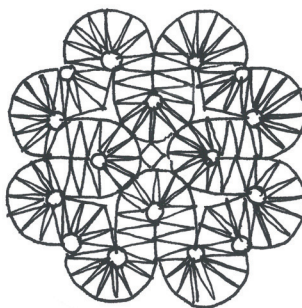




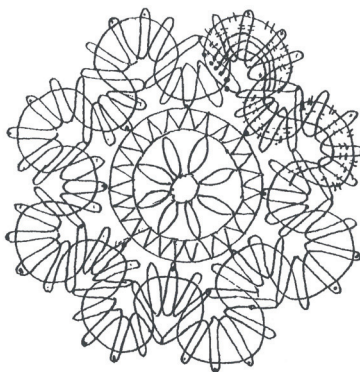
B.13 Motív so srdiečkom



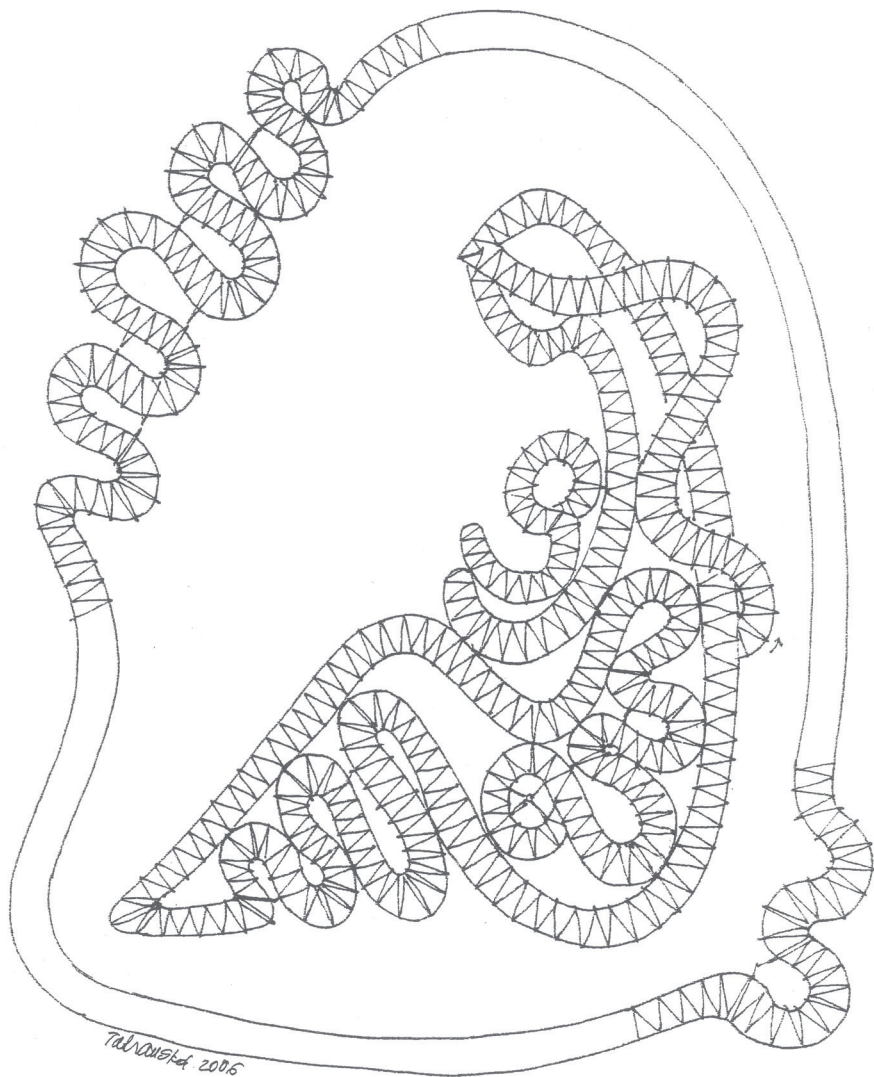
B.14 Štvorlístok pre šťastie



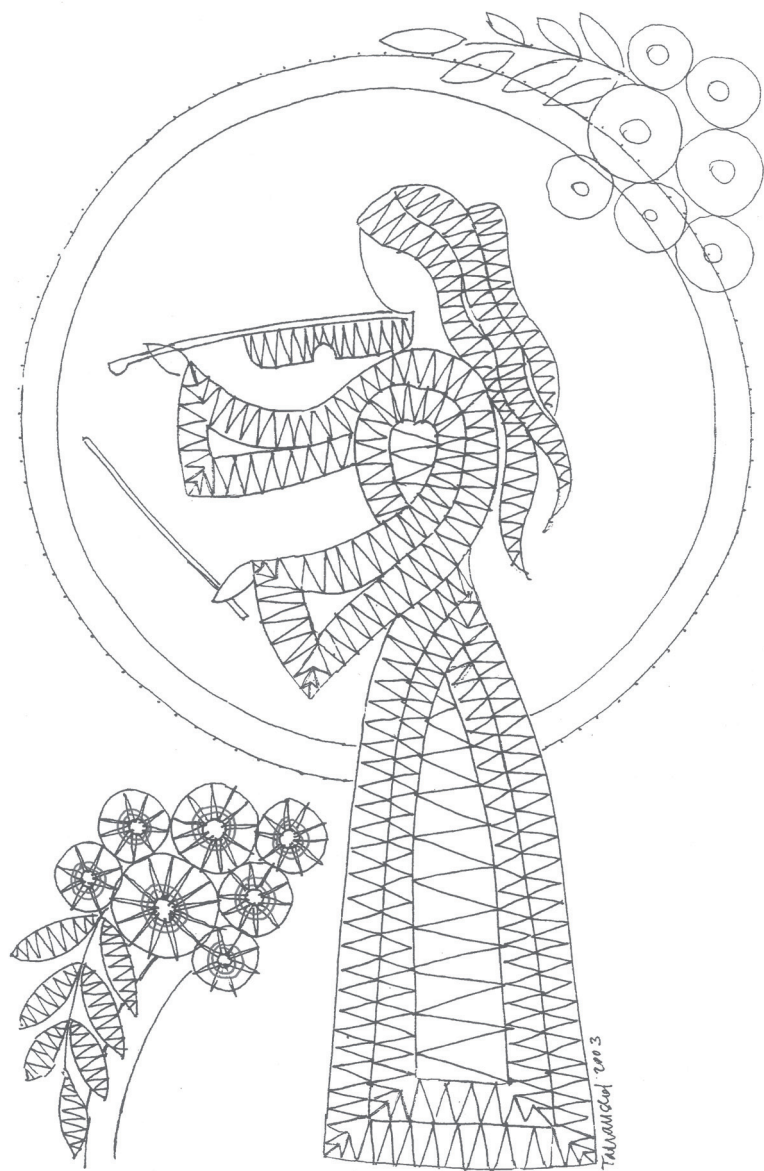
B.15 „Tatarčena“ – solnobanský motív



Príloha C



C.1 Materstvo – obrazová pásiková čipka



C.2 Melódia – obrazová pásiková čipka

Názov:	Paličková čipka pre začiatočníkov
Autori:	Mgr. Ľubica Tatranská Mgr. Mária Ďurčeková
Recenzenti:	Mgr. art. Noémi Ráczová Mgr. Janka Homzová
Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave
Odborná redaktorka:	Mgr. Terézia Peciarová
Grafická úprava:	Ing. Monika Chovancová
Vydanie:	1.
Rok vydania:	2015
Počet strán:	64
ISBN	978-80-565-1065-0